

ÅRSRAPPORT

2017

JURK

Juridisk rådgivning for kvinner

FORORD

Denne rapporten gir en oversikt over Juridisk rådgivning for kvinner sin virksomhet i 2017.

Målet med rapporten er å gi interesserte innsyn i JURKs aktiviteter, økonomi, statistikk og generell drift.

Takk til alle ansatte, samarbeidspartnere og økonomiske bidragsytere som har muliggjort JURKs arbeid i 2017.

Oslo, februar 2018

Frøydis Patursson

daglig leder

Årsrapporten er skrevet av Frøydis Patursson og Ingeborg Fjeldstad på bakgrunn av innspill fra alle ansatte (se bak).

INNHOLDSFORTEGNELSE

<u>1. HISTORIKK OG OVERORDNEDE MÅLSETTINGER</u>	<u>5</u>
1.1 HISTORIKK.....	5
1.2 STRATEGISKE FØRINGER FOR JURKS ARBEID 2014-2018	5
<u>2. DRIFT OG ORGANISERING.....</u>	<u>6</u>
2.1 JURKS ORGANISASJONSSTRUKTUR.....	6
2.2 NORGES KVINNELOBBY.....	9
2.3 DRIFT	10
2.4 OPPLÆRING OG KOMPETANSEUTVIKLING AV MEDARBEIDERE.....	11
2.5 INTERN PLANLEGGING OG EVALUERING.....	12
2.6 ARBEIDSMETODE: SAMARBEID OG DIALOG	12
<u>3. PROFILERING OG SYNLIGHET</u>	<u>16</u>
3.1 JURK I MEDIA.....	16
3.2 HJEMMESIDE OG SOSIALE MEDIER	18
3.3 MAGASINET/BLOGGEN	19
3.4 STANDS, ARRANGEMENTER OG MARKERINGER	20
<u>4. SAKSBEHANDLING</u>	<u>22</u>
4.1 OVERSIKT	22
4.2 ANTALL BEHANDLEDE SAKER	22
4.3 PARTSREPRESENTASJON.....	24
4.4 SAKSBEHANDLINGSOMRÅDER OG TENDENSER VI SER I 2017	25
<u>5. VÅRE KLIENTER.....</u>	<u>34</u>
5.4 FYLLER JURK ET UDEKKET BEHOV FOR RETTSHJELP?	41
<u>6. RETTSPOLITISK ARBEID</u>	<u>48</u>
6.1 RAPPORTER	49
6.2 HØRINGER/INNSPILL TIL OFFENTLIGE UTVALG.....	49
6.3 FNS MENNESKERETTIGHETSKONVENSJONER.....	50
6.4 RETTSPOLITISKE PROSJEKTER.....	51
<u>7. INTERNASJONALT ARBEID.....</u>	<u>53</u>
MUJERES TRANSFORMANDO EL MUNDO (MTM).....	54

7.	<u>ØKONOMI</u>	56
7.1	ÅRSREGNSKAP FOR 2017	56
7.2	BIDRAGSYTERNE VÅRE I 2017	64

1. Historikk og overordnede målsettinger

1.1 Historikk

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) ble stiftet i 1974. Oppstarten var resultat av et forskningsprosjekt som avdekket at kvinner hadde stor mangel på kunnskap om rettighetene sine. De kvinnene som hadde slik kunnskap, hadde dessuten vanskeligheter med å nyttiggjøre seg av den, altså å hevde sin rett. JURKs formål den gang var den samme som vi har i dag: å arbeide for å bedre kvinners rettsstilling. Utover 70-tallet kom en del avkjønnet lovgivning, der menn mistet særfortrinn. Eksempler på dette er odelsloven og navneloven. Likestillingsloven kom i 1978 og FNs Kvinnekonvensjon (CEDAW) trådte i kraft i 1982.

Til tross for at det i dag er formell likestilling gjennom lov, opplever vi i JURK at kvinner fortsatt kommer dårligere ut enn menn på flere områder. Det er store forskjeller mellom det å ha rett og få rett, og formelt kjønnsnøytrale rettsregler fører ikke nødvendigvis til reell likestilling.

Gjennom saksbehandlingen vår erfarer vi at kvinnelige innsatte soner under langt dårligere forhold enn de mannlige. Kvinner i midlertidige stillinger er mer utsatte for diskriminering enn sine mannlige kolleger på grunn av fravær i forbindelse med fødsel og permisjon. Vi ser dessuten at kvinner ofte kommer dårligere ut etter endt samboerskap enn menn. Etter vår erfaring skyldes dette ofte manglende kunnskap om at samboerforhold ikke er rettslig regulert, samtidig som at tradisjonelle kjønnsrollemønstre bidrar til at kvinner bruker inntektene sine på løpende utgifter, mens menn betaler ned på boliglån. I tillegg opplever vi at menn gjennomgående har bedre rettskunnskap enn kvinner. I praksis viser det seg at kvinner i mindre grad enn menn benytter seg av det tradisjonelle rettsapparatet, uten at vi i dag har nok kunnskap om hvorfor det er slik. Dette gjelder spesielt enkelte grupper som f.eks. kvinner med minoritetsbakgrunn og kvinner utsatt for vold. JURKs oppsøkende arbeid rettet mot disse gruppene er derfor svært viktig. På bakgrunn av dette mener vi at JURKs arbeid bidrar til at en utsatt gruppe bedre settes i stand til å hevde sin rett.

JURKs virksomhet er delt mellom saksbehandling, rettsinformasjon, rettspolitisk arbeid og oppsøkende virksomhet.

1.2 Strategiske føringer for JURKs arbeid 2014-2018

JURKs formål og virksomhet handler om å sørge for at flest mulig kvinner får oppfylt sine grunnleggende menneskerettigheter. Vår visjon er at alle kvinner er bevisste sin rettsstilling og at likestilling praktiseres. Måten vi ønsker å nå vår visjon på er å gi tilpasset hjelp til selvhjelp for kvinner i hele landet med udekket rettshjelpsbehov. Vi gjør dette gjennom

oppsøkende virksomhet, rettighetsinformasjon, rettspolitisk påvirkning og bistand i konkrete saker.

De følgende fire overordnede prioriterte områdene er en rettesnor for JURK sitt arbeid i strategiperioden 2014-2018:

- Kvinner og integrering
- Kvinner og arbeidslivet
- Kvinner og vold
- Kvinner og økonomisk selvstendighet

Denne prioriteringen betyr at JURK må:

- gi relevant og god rettsinformasjon
- finne gode måter å nå målgruppene på
- gi best mulig oppfølging til klienter som har juridiske problemer innen disse områdene
- kommunisere tydelig utad at vi jobber med dette
- være aktive rettspolitisk og rapportere om endringer på feltet

2. Drift og organisering

Kort om Jusshuset

I januar 2016 flyttet JURK inn i Jusshuset i Skippergata 23. Vi deler huset med Jussbuss og Gatejuristen. Vi har i løpet av 2016 hatt en formidabel økning i antall klienter og saker, og har god grunn til å tro at den nye plasseringen vår er en medvirkende årsak til dette. Skippergata 23 ligger sentralt plassert i Oslo sentrum, nær de aller fleste former for offentlig transport og lett å finne fra Karl Johans gate.

2.1 JURKs organisasjonsstruktur

Studentrettshjelpstiltak

JURK er et studentrettshjelpstiltak. Alle JURKs saksbehandlere er jusstudenter og vi er tilknyttet Det juridisk fakultet ved Universitet i Oslo.

JURK blir drevet med dispensasjon fra advokatmonopolet. Vi følger de advokatetiske reglene.

Medlemsforening

JURK valgte høsten 2011 å endre sin organisasjonsstruktur, og innførte generalforsamling som øverste organ og et eksternt styre som skal ha ansvar for en del overordnede oppgaver. Alle ansatte er stemmeberettigede på generalforsamlingen. Tidligere ansatte kan melde seg inn i foreningen JURK ved å betale medlemskontingent, og får da stemmerett på lik linje med ansatte. Også andre kan melde seg inn i JURK, men man må ha jobbet som saksbehandler for å ha stemmerett.

Generalforsamling

Generalforsamlingens oppgaver er blant annet å velge styremedlemmer, vedta vedtektsendringer og behandle budsjett og regnskap. Generalforsamling holdes i mai og i november.

Styret

Styret har blant annet ansvar for lønns- og ansettelsesvilkår for daglig leder, å behandle budsjett og regnskap, å fastsette strategi for virksomheten, samt å være rådgivende organ for daglig leder.

Fellesmøtet

Fellesmøtet (FM) fatter vedtak i prinsipielt viktige saker for JURK som faller utenfor styrets oppgaver. Organet har delegasjonsadgang til andre i organisasjonen. Alle ansatte har møteplikt på fellesmøtet. Fellesmøtet avholdes hver fjerde uke.

Daglig leder

Daglig leder har ansvar for den daglige driften og utviklingen av JURK. Dette innebærer personal- og økonomiansvar, arbeid med utadrettet virksomheten, samt diverse administrativt arbeid. Daglig leder arbeider fulltid, og er ansatt for en periode på tre år med mulighet for forlengelse. Sara Eline Grønvold var daglig leder i 2017, frem til november, da Frøydis Patursson overtok. Frøydis Patursson kom fra stillingen som fagrådgiver.

Fagrådgiver

JURK mottar prosjektmidler fra IMDI til vårt prosjekt «Jussambassadørene». Da dette er et stort prosjekt er vi avhengige av å ha en fulltidsansatt med hovedansvar for prosjektet. Midlene brukes derfor til å dekke inn en forholdsmessig del av lønnsutgiftene til JURKs fagrådgiver. I tillegg til arbeidet med Jussambassadørene, har fagrådgiveren overordnet ansvar for vårt ordinære rettighetsinformasjonsarbeid, ansvar for statistikk og overordnet ansvar for vårt arbeid med menneskerettigheter. I 2017 var Hanna Rummelhoff fagrådgiver fram til juni som vikar for Frøydis Patursson. Frøydis Patursson var tilbake fra foreldrepermisjon i juni, og var fagrådgiver fram til november, da hun tok over som daglig leder. I midten av november tiltrådte Ingeborg Fjeldstad som ny fagrådgiver.

Saksbehandlingsgruppene

JURK har i 2017 vært delt opp i følgende grupper à fire, fem eller seks medarbeidere:

- Gjelds-, fengsels-, volds- og mishandlingssaker ("VOF")
- Arbeids-, trygde-, og sosialsaker ("Arbeid")
- *Behandler også saker innen diskrimineringsrett*
- Bolig-, og utlendingsrett ("Bolig")
- Familie-, barn og samboersaker ("Familie")

I saksbehandlingsgruppene blir klientens saker drøftet anonymisert i plenum. Brev utformes av ansvarlig saksbehandler. Hver torsdag har gruppene saksbehandlingsmøte, hvor brevene godkjennes. På disse møtene deltar også en som har arbeidet som saksbehandler tidligere, en såkalt "nedtrapper". Gruppen er kollektivt ansvarlig for den enkelte sak, men det er alltid én saksbehandler som er kontaktperson og hovedansvarlig overfor den rådsøkende.

Den kollektive arbeidsformen er valgt både ut fra et kvalitetssikringshensyn, og av hensyn til den enkelte saksbehandler. Vi mener at de faglige begrensningene som kan ligge i at alle medarbeiderne er studenter, blir avhjulpet gjennom en slik arbeidsform. JURK konsulterer dessuten faglig ekspertise på Universitetet i Oslo, i de ulike departementene, på offentlige kontorer og hos enkelte privatpraktiserende advokater dersom det er nødvendig for saksbehandlingen.

Organisatoriske grupper

JURK har en liten administrasjon. I tillegg til daglig leder, har vi en kontormedarbeider som er ansatt i en 68 % stilling. Alle saksbehandlere må bidra i organisatoriske grupper for å bistå administrasjonen.

I 2017 har JURK hatt følgende organisatoriske grupper:

RIM (Rekruttering, Informasjon, Markedsføring) har ansvar for JURKs profil utad. Dette omfatter informasjonstiltak rettet mot klienter, oppdatering av hjemmesider og rekrutteringsarbeid. Gruppen er videre ansvarlig for utforming av alt generelt informasjonsmaterieil.

IG (Internasjonal gruppe) er bindeledd mellom vårt internasjonale og vårt nasjonale arbeid. IG utarbeider blant annet informasjonsbrev til våre internasjonale partnere, er verter ved internasjonale besøk, arrangerer studietur, samt er med på møter i vår internasjonale avdeling (IA). IG arrangerte i samarbeid med IA en internasjonal aften i to ganger i løpet av 2017.

Bloggen har ansvar for at JURKs blogg. Dette innebærer blant annet å samle inn og å skrive artikler. På tampen av 2017 ble det besluttet at gruppa skal fokusere mindre på JURKs egen blogg, og i større grad prøve å være en skrivegruppe for publisering i ordinære medier.

RPG/Velferd (rettspolitisk gruppe/velferdskomité) er ansvarlig for å koordinere det rettspolitiske arbeidet på huset, samt sosiale arrangementer. Gruppen har i år arrangert rettspolitiske dager i både vår- og høsthalvåret. I løpet av disse dagene har de ulike rettspolitiske prosjektene jobbet for å komme nærmere sine rettspolitiske mål. Alle medarbeiderne på JURK jobber rettspolitisk. Rettspolitisk gruppe har også ansvaret for å holde oversikten over høringer, vurdere hvilke JURK bør svare på, og å delegere skrivingen til ansvarlig saksbehandlingsgruppe eller rettspolitiske prosjekt.

Administrasjonsgruppa på JURK består av en saksbehandler fra hver av saksbehandlingsgruppene, samt en observatør og daglig leder. Administrasjonsgruppa er blant annet ansvarlig for oppfølging av generelle driftsspørsmål i organisasjonen, ansettelse av nye medarbeidere og behandling av permisjonssøknader.

Internasjonal avdeling (IA)

Internasjonal avdeling er en egen avdeling på JURK som består av de prosjektansvarlige for våre utenlandske prosjekter. De prosjektansvarlige er alle tidligere ansatte i JURK.

2.2 Norges Kvinnelobby

Januar 2014 var JURK med på å stifte Norges Kvinnelobby sammen med åtte andre kvinneorganisasjoner.

Norges kvinnelobby er et samarbeidsforum for organisasjoner som har som formål å ivareta kvinners interesser. Norges kvinnelobby arbeider for å fremme kvinners menneskerettigheter, på grunnlag av FNs kvinnekonvensjon og andre grunnleggende internasjonale avtaler. Norges kvinnelobby har lignende organisasjoner i andre land, blant dem Sveriges Kvinnolobby og European Women's Lobby på EU-nivå, som forbilder. Alle partipolitisk uavhengige organisasjoner som primært jobber for kvinners interesser i Norge kan bli medlemmer av Norges kvinnelobby.

2.3 Drift

JURK har i 2017 hatt drift fra uke 1 til og med uke 50 med unntak av påskeuken. I sommermånedene, uke 24-31, var alle saksbehandlerne fristilt fra sin ordinære kontrakt. Noen av saksbehandlerne var lønnet i full stilling på sommerkontrakt.

Saksbehandlerne fikk i 2017 kr. 6500,- i måneden for å arbeide fulltid. Stillingen er en hybrid av både lønnet arbeid (25 timer i uken), frivillig arbeid og praksis. Dette innebærer at til og med de lønnede timene har et sterkt element av frivillighet og timelønnen ligger på ca. kr. 65,-. De fleste av medarbeiderne tar opp studielån ved siden av arbeidet i JURK, og studiene blir som regel forsinket med minst ett semester. Medarbeidernes idealisme og frivillige arbeid er derfor en forutsetning for JURKs eksistens. JURK har et sterkt ønske om å kunne sette opp månedslønnen til de ansatte, da denne har stått stille over flere år.

2016	Reell arbeidstid	Lønnet arbeidstid	Ulønnet arbeidstid	Ulønnet arbeid prosentandel
2016	29 165	18 845	9 681	33 %

Tabellene viser arbeid som er utført av saksbehandlerne i 2017 *utenom* sommerdrift. Vederlagsfritt arbeid utført av daglig leder, rettighetsansvarlig, nedtrappere og prosjektmedarbeidere er heller *ikke* regnet med.

Saksmottak

JURK tar imot henvendelser per brev og telefon, på hjemmesiden vår, eller ved personlig fremmøte. Vi tar ikke imot saker per e-post.

I 2017 hadde JURK telefonmottak av nye saker til følgende tider: mandag fra kl. 12.00-15.00, samt onsdag fra kl. 09.00-12.00 og 17.00-20.00.

Klientmottak ved personlig fremmøte har vi hatt mandag kl. 12.00- 15.00 og onsdag mellom kl. 17.00- 20.00.

Det er også mulig å sende inn saker elektronisk via vår hjemmeside.

For å nå særlige utsatte grupper, jobber vi mye oppsøkende, blant annet overfor kvinnelig innsatte og ved besøk på voksenopplæringer og kvinnekafeer. Vi har derfor i løpet av 2017 hatt faste mottak i Bredtveit, Kragerø, Ravneberget og Sandefjord fengsel. I forbindelse med fengselsundersøkelsen vi har gjennomført, har vi dessuten også besøkt en del andre fengsler med kvinnelige innsatte enn de vi har faste mottak i. Når vi holder foredrag, gjennomfører vi alltid saksmottak i etterkant av foredragene. På den måten når vi ut med rettighetsinformasjon til store kvinnegrupper, samtidig som vi får inn saker fra klienter som ofte ikke ville funnet fram til oss på egenhånd.

2.4 Opplæring og kompetanseutvikling av medarbeidere

JURK er en organisasjon med stor utskiftning av medarbeidere. God kunnskapsoverføring er derfor avgjørende. Det foregår en kontinuerlig og omfattende skolering som den enkelte medarbeider, organisasjonen, samfunnet og våre klienter har stort utbytte av. I tillegg gjennomfører vi både evalueringsdager og planleggingsdager hvert semester, slik at alle medarbeidere til enhver tid har god kjennskap til gruppenes mål- og handlingsplaner.

Opplæring av nye medarbeidere

Hvert semester organiseres opplæring for nyansatte i JURK. Hensikten er å lære medarbeiderne om organisasjonen, gi en generell innføring i saks- og klientbehandling, samt oppdatere og øke den faglige kompetansen på sentrale juridiske emner. De første opplæringsukene har dessuten en viktig sosial funksjon.

I tillegg til intern opplæring, inviterer vi personer fra både offentlig og privat sektor, for å holde innlegg og lede diskusjoner under opplæringsukene. Eksempler på besøk under opplæringsukene i 2017 er blant andre Barneombudet, privatpraktiserende advokater og LDO.

Fellesseminaret

Fellesseminaret er et samarbeid mellom alle studentrettshjelpstiltakene i landet; Jussformidlingen i Bergen, Jusshjelpa i Nord-Norge, Jushjelpa i Midt-Norge, Jussbuss og JURK. Seminaret er en viktig arena for erfaringsutveksling, og dessuten et sosialt høydepunkt på høstsemesteret. Tiltakene bytter på ansvaret for å arrangere seminaret. I 2017 ble det dessverre ikke avholdt fellesseminar, men fra og med 2018 blir tradisjonen gjenopptatt.

Studieturen

Studieturen 2017 gikk til Island, for deltakelse på seminaret «Nordic Asylum Law». I tillegg til deltakelse på seminaret, møtte vi Islandske kvinnesaksforening og en

rettshjelpsorganisasjon for kvinner. Med disse diskuterte vi felles problemstillinger som kvinners soningsforhold, lønnsgapet mellom kvinner og menn og vold i nære relasjoner.

2.5 Intern planlegging og evaluering

JURKs organisasjonsmodell krever systematisk evaluering og dokumentasjon av utførte aktiviteter og oppnådde resultater, samt kontinuerlig arbeid med kollektiv læring og erfaringsoverføring. Dette for å sikre kontinuitet i driften og opprettholdelse av kompetanse.

Hvert semester settes det av flere dager til både planlegging og evaluering. Noen overordnede mål ligger fast (kapittel 1), men innenfor dette har hver gruppe også stor frihet til å bruke tiden som saksbehandler på JURK til det de er engasjerte i. Gruppene utarbeider i fellesskap halvårlige planer, og de andre ansatte på JURK får mulighet til å komme med innspill.

I tillegg evaluerer vi egen virksomhet og måloppnåelse i slutten av hvert semester.

2.6 Arbeidsmetode: samarbeid og dialog

Samarbeid er en helt grunnleggende del av vår arbeidsmetode. Dette gjelder saksbehandling, rettighetsinformasjon og rettspolitisk arbeid. Dette gjelder både internt og eksternt.

Helt konkret gjennomfører vi dette på følgende måter:

1) *Samarbeid internt*

Vi har et sterkt fokus på samarbeid om saksbehandling i saksbehandlingsgruppene, bl.a. ved at gruppene er kollektivt ansvarlig for hvert brev som sendes ut. I tillegg deltar alle saksbehandlerne i et rettspolitisk prosjekt og en organisatorisk gruppe.

2) *Idédugnader.*

Dette er intensive workshops hvor vi samler inn innspill fra flest mulig aktører til hva som trengs å gjøres og lignende. Vi noterer ned innspillene og skriver rapporter på bakgrunn av idédugnadene.

3) *Fast faglig samarbeid*

På JURKs initiativ organiserer Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) hvert halvår et heldagsseminar.

Avdeling for kvinnerett, barnerett, likestillings- og diskrimineringsrett (KVIBALD) ved Juridisk fakultet er en viktig faglig støttespiller.

Saksbehandlingsgruppene har også en rekke advokater og andre som kan kontaktes for faglig hjelp i vår behandling av enkeltsaker.

De andre studentrettshjelptiltakene om både faglige og praktiske spørsmål. Samarbeidet og nettverket mellom de daglige lederne i studentrettshjelptiltakene er en svært viktig støtte for daglig leder. I 2017 hadde vi også et særlig sterkt samarbeid i forbindelse med at det i forslag til statsbudsjett ble foreslått kutt i støtten til organisasjoner som yter fri rettshjelp.

Jusshuset har skapt en ny arena for JURKs eksterne samarbeid, og vi har ett særlig tett samarbeide med Jussbuss, både faglig og politisk. Jussbuss står i en særstilling når det gjelder samarbeidet vårt utad. Det er mange likheter mellom oss, både når det gjelder det organisatoriske, men også rettspolitisk. Samtidig har vi tidvis ulike perspektiver, og dette gjør også at Jussbuss er en høyt verdsatt motdebattant. I Skippergata har vi en internt trapp mellom oss, og denne brukes flittig.

4) Andre samarbeid

Vi har også en rekke møter med våre samarbeidspartnere om konkrete temaer eller prosjekter. Eksempler på dette er:

- Møter med innvandrersorganisasjoner og andre representanter for minoritetsmiljøer .
- Jevnlige møter og dialog med våre samarbeidspartnere på konkrete prosjekter som vold mot kvinner, eks. kampanjen Stopp vold mot kvinner, rapportering på FN-konvensjoner mv.
- Diverse møter vedrørende rettspolitisk samarbeid, med bl.a. fagbevegelse, politikere og andre organisasjoner.

Her er et lite utvalg av noen av våre samarbeidsorganisasjoner:

Alle de fem studentrettshjelptiltakene i Norge, Caritas Au Pair Centre, Den thailandske kvinneforening, den filippinske kvinneforening, CARITAS Norge, Dixi, Senter mot incest, Oasen, Krisesentersekretariatet, Norske kvinners sanitetsforening, Kvinnesaksforeningen, Reform, Advokatforeningen, Juristforbundet, FOKUS, Ottar, Kvinnefronten, VIRKE, Den norske kirke, CARE Norge, LDO, LLH, Antirasistisk senter, Norges kvinne- og familieforbund.

5) Besøk i opplærings- og informasjonsutvekslingsøyemed

JURK drar også på flere besøk til ulike organisasjoner og offentlige myndigheter i løpet av året. Vi gjør dette for gjensidig erfaringsutveksling, for å informere om JURK, og for å heve kompetansen vår.

Disse er noen av de mange vi har vært på besøk hos i 2017:

- Utlendingsnemnda og Utlendingsdirektoratet
- Husleietvistutvalget
- Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO)
- Konfliktrådet
- Oslo krisesenter
- Forlikrådet
- Namsfogden
- Nasjonal institusjon for menneskerettigheter (NIM)
- FOKUS (Forum for kvinner og utviklingsspørsmål)
- Sivilombudsmannen

6) Deltakelse på eksterne seminarer, foredrag et.

Vanligvis deltar vi med minst to medarbeidere, slik at vi sikrer at kompetansen i større grad kan omsettes til arbeid og for best mulig informasjonsflyt til resten av organisasjonen. Dette er noen av de kursene, seminarer og debatter vi har vært på i 2017:

- 10.01.17 Sara og Hanna deltok på frokostmøtet «Kvinner er ikke likestilte i «likestillingslandet»», der LDO lanserte sin rapport til CEDAW.
- 17.01.17 flere fra JURK deltok på seminaret «Gutter, menn og likestilling» i regi av FOKUS (litteraturhuset 09.00-13.00)
- 18.01.17 Sivilombudsmannen holdt foredrag om deres arbeid i fellesrommet i Jusshuset. Flere fra JURK deltok på dette.
- 19.01.17 Hanna deltok på nyttårsmarkering hos Antirasistisk senter.
- 01.02.17 Sara, Anne og Hanna deltok på arrangementet «Den fjerde feministbølgen» på Kulturhuset.

- 07.02.17-08.02.17 Hanna deltok på «Framtidens arbeidsliv: nordisk konferanse om likestilling i arbeidslivet», ett todagersseminar avholdt på Bristol. Konferansen var et samarbeid mellom Nordisk ministerråd Barne- og likestillingsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet og Barne-, og ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir).
- 16.02.17 Flere fra JURK deltok på frokostmøtet: «Migrasjon og likestilling – er det noe å mase om?». Møtet var arrangert av Unio, LO og FOKUS som en forberedelse til CSW61 i NY. Nancy Herz, Liv Tørres og Mahmoud Farahmand holdt innledninger og deltok i panelet. Hanna holdt en forberedt kommentar, der hun blant annet trakk frem utfordringer knyttet til måten kvinner innvandrer på.
- 01.03.17 Mona R og Espen deltok på seminar arrangert av UiO, Det juridiske fakultet, i familie- og arverett. Avkortning i arv og vergemål var temaet.
- 02.08.17 Åshild og Hanna deltok på Mira-senterets arrangement om feminisme og interseksjonalitet på Mela-huset. Åshild holdt en forberedt kommentar til panelsamtalen.
- 08.03.17 deltok flere fra JURK på Civita sitt seminar «Hva har blåstrømpene egentlig bidratt med?» på Café Christiania 08.00-09.30.
- 08.03.17 Hanna holdt et innlegg om JURK sitt arbeid og likestillingsutfordringer vi ser gjennom arbeidet vårt som introduksjon til filmen «Des femmes et des hommes». Filmen ble vist på kunsternes hus i regi av Institut francais og den Marokkanske Ambassaden.
- 04.04.17 Anne, Emilie og Guro deltok på Jussbuss sin debatt om forbrukslån på Eldorado
- 18.04.17 Åshild og Emilie deltok på ICJs debatt om permanent opphold på grunnlag av asylsøkerens seksuell legning – «Homo nok?» - på Ingensteds.
- 01.05.17 deltok Jenny Marie på Jussbuss' seminar om delingsøkonomi og arbeidsrettigheter
- 09.05.17 deltok Emilie, Anne og Guro på forumsmøte i Justis mellom nasjonale myndigheter og frivillige organisasjoner i arbeidet mot vold i nære relasjoner. Emilie og Anne holdt innlegg om hvordan det er å jobbe som frivillig på feltet.
- 10.05.17 deltok Anniken og Jenny Marie fra arbeid på kurs med tema «Når kan mye sykefravær gi grunnlag for oppsigelse?» hos Kvale advokatfirma.
- 16.05.17 Sara, Anniken, Emilie og Guro deltok på LDOs frokostmøte med lansering av deres rapport om soningsforhold.
- 02.06.17 deltok Linni Sofie, Jenny, og Mathilde deltok på «utlendingsretten i et nøtteskall» på advokatenes fagdager
- 15.06.17 deltok Anniken og Maria L på «Klarspråkkurs» i regi av Tore Sanner.

- 30.08.17 deltok Anne og Andrea på rundebordskonferanse i regi av barne- og likestillingsdepartementet. Vi snakket om gjelds- og kredittutfordringer for forbrukere.
- 04.09.17 deltok Mathilde og Baran som kommentatorer på seminar om kvinneretten «Mainstreaming women and gender perspectives» ved det juridiske fakultet. Vi snakket om erfaringer som studenter ved UiO og UiB, samt erfaringer gjennom arbeidet ved JURK.
- 13.09.17 deltok Lene, Mona, Inger Lise og Camilla på seminar i Familie- og arverett på fakultetet.
- 27.09.17 deltok Baran, Mathilde, Bjørk, Andreas, Anne, Maria og Åse på forhandlingskurs hos Forbrukerrådet. Faglig påfyll samt case.
- 30.08.17: Flere saksbehandlere deltok på FOKUS' lansering av skyggerapport til CEDAW komiteen. JURK har vært med på å skrive rapporten, og 22 organisasjoner har sluttet seg til.
- VOF (Julia, Andrea, Anne og Emilie) deltok på Nasjonal konferanse om forebygge vold i nære relasjoner arrangert av Kompetansesenteret for kriminalitetsforebygging, 24.10.17. Vi hadde også stand på arrangementet, med roll-up, brosjyrer og røde knapper.
- 15.11.17: Åse, Thea og Mona R var på seminar hos Caritas ressurscenter om arbeidslivskriminalitet med Else McClimans fra advokatfirmaet Økland.
- 23.11.17 Julia, Mona R (migrasjonsgruppa) og Frøydis var på MIRA-senterets nasjonalkonferanse om utdanning og integrering
- 23.11.17 Mona A, Bjørk, Lill, Inger-Lise og Thea var på seminar om integrering på Stortinget

3. Profilering og synlighet

3.1 JURK i media

Avis/tidsskrift:

- Emilie, Martha og Linni Sofie fra voldtektsprosjektet hadde innlegg på trykk i Dagbladet 24.03.17. Innlegget omhandlet en dom fra tingretten hvor domfelte fikk lavere straff for voldtekt fordi de fornærmede var prostituerte.
- Hanna hadde innlegg på trykk i Klassekampen 12.04.17 under tittelen «innstramminger vs. integrering». Utgangspunktet for innlegget var

innstramminger i trygderegleverket i lys av asylsituasjonen. Departementets begrunnelse for forslaget var blant annet å gi insentiver til arbeid, en begrunnelse som ikke holder mål. Det vises til utfordringer kvinner med minoritetsbakgrunn og kort botid i landet har for å komme seg inn på arbeidsmarkedet.

- Mona A ble kontaktet av journalist fra Dagsavisen som ville ha innføring i reglene om fortsatt opphold på selvstendig grunnlag pga. mishandling (utl. § 53). Artikkelen ble publisert 15.09.17
- Jenny Marie skrev innlegg om arbeidsgivers tilretteleggingsplikt i bilag til Finansavisen 29.09.17.
- Emilie hadde innlegg på trykk i Dagsavisen 13. september om at likestillingsutfordringene er mer enn kjønnslemlestelse og tvangsekteskap, for eksempel vold mot kvinner.
- Baran var på trykk i Dagsavisen 11.10.17 i forbindelse med Sivilombudsmannens rapport om forholdene ved Trandum Utlendingsinternat.
- Emilie og Sara ble intervjuet av Side 2 i forbindelse med Jenteprisen 11. oktober.
- Anne og Mona R ble intervjuet av det feministiske tidsskriftet «Under arbeid» 12.10.17.
- Vilde, Baran, Jenny og Maria skrev innlegg om seksuell trakassering (Blir du seksuelt trakassert? – Synd for deg) publisert på NRK Ytring 26.10.17
- Voldtektsprosjektet, Inger Lise, Lill og Emilie, hadde innlegg på trykk i Dagsavisen onsdag 01.11.17 om at voldtekt er et problem skolene må ta tak i.
- 01.11.17: Åse hadde artikkel om likestilling på trykk på menneskerettighetsbloggen.
- 16.11.17: Emilie hadde innlegg om kutt til rettshjelpiltakene på trykk i Dagbladet.

Radio:

- Emilie og Martha fra voldtektsprosjektet snakket om voldtekt i programmet «Et eget rom» på Radio Nova 15.05.17
- Julia og Andrea snakket om JURK, Jenteprisen og budsjettkutt hos Radio Nova 13. oktober.
- Jenny og Baran ble intervjuet i forbindelse med #metoo-kampanjen og artikkelen seksuell trakasseringgruppen publiserte på NRK Ytring 26.10.17.

TV:

- Vi hadde visning av JURKs reklamefilm på reklamefrie dager (visning av JURKs reklame) i påsken (langfredag) på TVNORGE.
- Vi hadde visning av JURKs reklamefilm på reklamefrie dager (visning av JURKs reklame) på TV 2, TV 2 Zebra, TV 2 Livsstil, TV 2 Nyhetskanalen og TV 2 Sportskanalen 1. pinsedag
- Vi hadde visning av JURKs reklamefilm på reklamefrie dager (visning av JURKs reklame) på TV 2, TV 2 Zebra, TV 2 Livsstil, TV 2 Nyhetskanalen og TV 2 Sportskanalen i romjulen.
- Sara ble intervjuet av NRK Dagsrevyen i forbindelse med at JURK vant Jentepreisen 11. oktober. Prisen deles ut av Plan Norge i samarbeid med Costume.
- Vilde, Baran, Jenny og Maria (seksuell trakasseringsgruppen) ble intervjuet av NRK Dagsrevyen i forbindelse med #metoo-kampanjen og artikkelen om seksuell trakassering som ble publisert på NRK Ytring 26.10.17.

Annet

- Martha fra Arbeid hadde innlegg om voldtekt på trykk i Pacta nr. 35.
- Åshild og Guro hadde innlegg om forbrukslån på trykk i Injuria 30.03.17
- Lene, Mathilde og Guro fra FRG skrev innlegg på JURKmagasin om fri rettshjelpsordningen 31.03.17
- Martha fra Arbeid hadde innlegg om graviditetsdiskriminering i Injuria nr. 45
- Åse fra Arbeid hadde artikkel om samboeres rettigheter i Injuria nr. 4/2017.
- Åse fra Arbeid hadde artikkel om midlertidig ansettelse i Injuria nr. 5/2017
- Maria og Vilde på seksuell trakasseringsgruppa hadde innlegg om seksuell trakassering i Injuria nr. 6/2017.

3.2 Hjemmeside og sosiale medier

I 2016 fornyet JURK hjemmesiden. Som et tiltak for å nå mer utsatte grupper, har vi prioritert å fjerne mye av innholdet fra hjemmesiden, for å gjøre det enklere å finne fram. Vi har flyttet størstedelen av egne publikasjoner over på bloggen vår, samt at nyhetssaker nå heller publiseres på Facebook. Hjemmesiden skal først og fremst være rettet mot klienter, mens blogg og sosiale medier brukes for å kommunisere med samarbeidspartnere, samt å rekruttere nye jusstudenter. Hjemmesiden skal først og fremst formidle *hva* vi kan bistå med,

når klientene kan kontakte oss, og *hvordan* de kontakter oss. Dette kommer tydelig frem på nettsiden, på flere ulike språk og beskjeden går i loop.

Vi har fortsatt elektronisk saksmottak på siden, og dette fungerer godt.

JURK er fortsatt aktive i sosiale medier, spesielt Facebook og Twitter, men også Instagram. Vi opplever dette som spesielt effektivt når vi vil spre et budskap til aktuelle grupper raskt. Det kan være alt fra at vi har problemer på sentralbordet vårt, til å skape blest rundt en høringsuttalelse.

Alle de fem studentrettshjelpiltakene i Norge har dessuten en felles hjemmeside, gratisrettshjelp.no.

3.3 Magasinet/bloggen

I 2017 har JURK Magasin eksistert som blogg. Formålet med Magasinet er å dele de erfaringene vi har fra JURK, både gjennom saksbehandling, rettighetsinformasjon og rettspolitisk arbeid. Magasinet skal dessuten bidra til økt oppmerksomhet på kvinners rettsstilling i samfunnet, samt gjøre kvinner mer bevisste på sine rettigheter. Vi har besluttet at bloggen fortsatt skal eksistere, men at vi i større grad skal rette vår skrivevirksomhet utover og satse på publisering i ordinære medier. Bloggen kan fortsatt brukes ved behov, men det er ikke et mål å publisere mest mulig på den.

- 03.01.17 – JURK tar steget i den digitale tidsalderen
- 03.07.17 – Ja til Likestilling! Hvorfor: *Skrevet av Ingrid Adele Selvik.*
- 19.01.17 – JURKER 4EVER. *Skrevet av Martha Mürer Bakken , Camilla Heggø Olsen, Maria Skare Larsen*
- 14.02.17 – Størst av alt er kjærligheten. *Skrevet av Espen A. Endre*
- 28.02.17 – Kjærlighetsuken – et tilbakeblikk. *Skrevet av Espen A. Endre*
- 06.03.17 – Feministuka! *Skrevet av Martha Mürer Bakken*
- 07.03.17 – Feministuka! *Skrevet av Anne Gulichsen*
- 08.03.17 – Feministuka! *Skrevet av Sara Eline Grønvold*
- 09.03.17- Feministuka! *Skrevet av Linni Sofie Tiller Ellefsen*
- 10.03.17 – Feminisuka! *Skrevet av Mona Rustad*
- 21.03.17 – Er norske fengsler tilpasset 50-tallskvinnen, eller kvinner i det hele tatt? *Skrevet av Åshild Marie Vige, Maria Skare Larsen, Mona Ahwazi*
- 31.03.17 – Rettshjelp til folket! *Skrevet av Guro Thorsdalen Wik, Lene Helena Løberg, Mathilde Mehren*
- 24.04.17 – Innstramminger vs. Integrering. *Skrevet av Hanna Rummelhoff.*
- 07.10.17 – Bodvandring på Karl Johan. *Camilla og Maria intervjuet politikere i bodene på karl Johan, og Anne satt sammen innlegget.*

- 18.10.17 – Ett år i JURK. *Skrevet av Maria med magasingruppen.*
- 2.10.17 – Trenger mer tid. *Skrevet av Åse Rustad Kvisberg.*
- 27.10.17 – Ny daglig leder i JURK. *Skrevet av Maria Sperre*
- 08.12.17 – Nedprioritering av rettssikkerhet. *Skrevet av Camilla Winterstø.*

3.4 Stands, arrangementer og markeringer

- **Markering av valentinsdagen**

JURK har tradisjon for å bruke tiden rundt valentinsdagen til å jobbe med rettighetsinformasjon rundt samboeres rettigheter, blant annet gjennom å dele ut våre standard samboerkontrakter. Vi hadde stand på Blindern, HiOA og utenfor Stortinget, der vi delte ut samboerkontrakter uken i forkant av den 14. februar.

- **Markering av 8. mars – Den internasjonale kvinnedagen**

JURK markerte kvinnedagen med kake på kontoret, og hadde internt foredrag med Tove Smaadahl fra Krisesentersekretariatet om omvendt voldsalarm. Etterpå gikk vi i toget.

- **Markering av 25. november – FNs internasjonale dag for avskaffelse av vold mot kvinner**

Formålet med denne dagen er å rette oppmerksomhet mot vold mot kvinner som et globalt problem. JURK startet dagen med at vi delte ut symbolet for kampanjen «Stopp vold mot kvinner» - den røde knappen. Deretter var vi medarrangør for årets seminar med temaet «Digital vold», på Litteraturhuset.

- **Profilering mot studenter**

JURK har stand på Blindern annenhver torsdag gjennom hele året. JURK er alltid på arbeidslivsdagene både (ALD) i Oslo og Bergen. Vi hadde også stand på foreningsdagene.

- **Juristdagen i Oslo**

Tre av våre saksbehandlere, Julia, Espen, Andreas og Baran, arrangerte Juristdagen 2017 Oslo, i samarbeid med Juristforbundet. Dette er en dag hvor jurister over hele landet står på stands for å gi gratis råd til forbipasserende.

- **Arendalsuka**

JURK deltok på Arendalsuka, og var blant annet med på LDOs brukerutvalgs stand.

4. Saksbehandling

4.1 Oversikt

Vi definerer en sak som en skriftlig, juridisk behandlet problemstilling. All vår saksbehandling er skriftlig. Unntaket er når vi bistår klienter i forhandlingsmøter, forliksråd, husleietvistutvalg, motpartsmøter og liknende, der vi naturligvis opererer muntlig. I tillegg gir vi ofte praktisk informasjon muntlig.

Vi mener at den skriftlige saksbehandlingen er den beste måten å ivareta våre klienters rettssikkerhet på. Når klienten får informasjonen skriftlig kan hun lese den flere ganger, og trenger ikke avhenge av egen hukommelse eller nedtegne muntlig mottatt informasjon selv. Det skriftlige svaret er godkjent av hele saksbehandlingsgruppen noe som sikrer den juridisk-faglige hjelpen klienten mottar.

JURK legger stor vekt på at informasjonen vi gir er skrevet på et *lett og forståelig språk* og at informasjonen er tilpasset den enkelte klient. Vi vurderer hver klients behov for hjelp, noen har behov for mer inngående hjelp enn andre. Ressurssterke klienter kan ha god nytte av en brosjyre, mens mer ressursvake klienter trenger brev på lett norsk med informasjon konkret i sin sak.

I 2017 fikk vi inn totalt 7918 henvendelser. Av disse ble 1505 henvist videre direkte fra sentralbordet. En henvendelse kan for eksempel være saker innenfor rettsområder vi ikke behandler, at klienten trenger å få saken sin juridisk behandlet raskere enn vår 3 ukers frist, at vi ikke har mottak den dagen klienten ringer inn eller at det er klart at henvendelsen til klienten er av praktisk art og ikke juridisk. Grunnet stram personalsituasjon må vi også noen ganger henvise klienter grunnet manglende kapasitet. Vi henviser alltid til en annen organisasjon eller offentlig etat som vi mener at kan hjelpe klienten. Ettersom disse henvendelsene ikke er blitt direkte saksbehandlet fra JURKs side, kategoriserer vi dem ikke som «saker». Vi gjør oppmerksom på dette praktiseres ulikt hos de forskjellige tiltakene, og at vi nok tolker «sak» snevrere enn andre. Det store antallet av «henvendelser» viser imidlertid at vi også gjør en betydelig innsats ved å henvise personer videre til rette instans.

4.2 Antall behandlede saker

Totalt behandlet vi 6413 unike saker i 2017. Dette er en forholdsvis kraftig økning fra 2016, da vi behandlet 4966 saker. I 2015 behandlet vi 3752 saker. At sakstilfanget stadig øker, kan muligens forklares ved at vi har en mer sentral lokasjon i år enn i 2015. Videre har JURK dette året markert seg i media, blant annet da vi vant Jenteprisen, som også kan forklare at flere kjenner til oss. Den økte saksmengden tyder også på at det stadig er et økende antall kvinner som har behov for gratis, juridisk bistand.

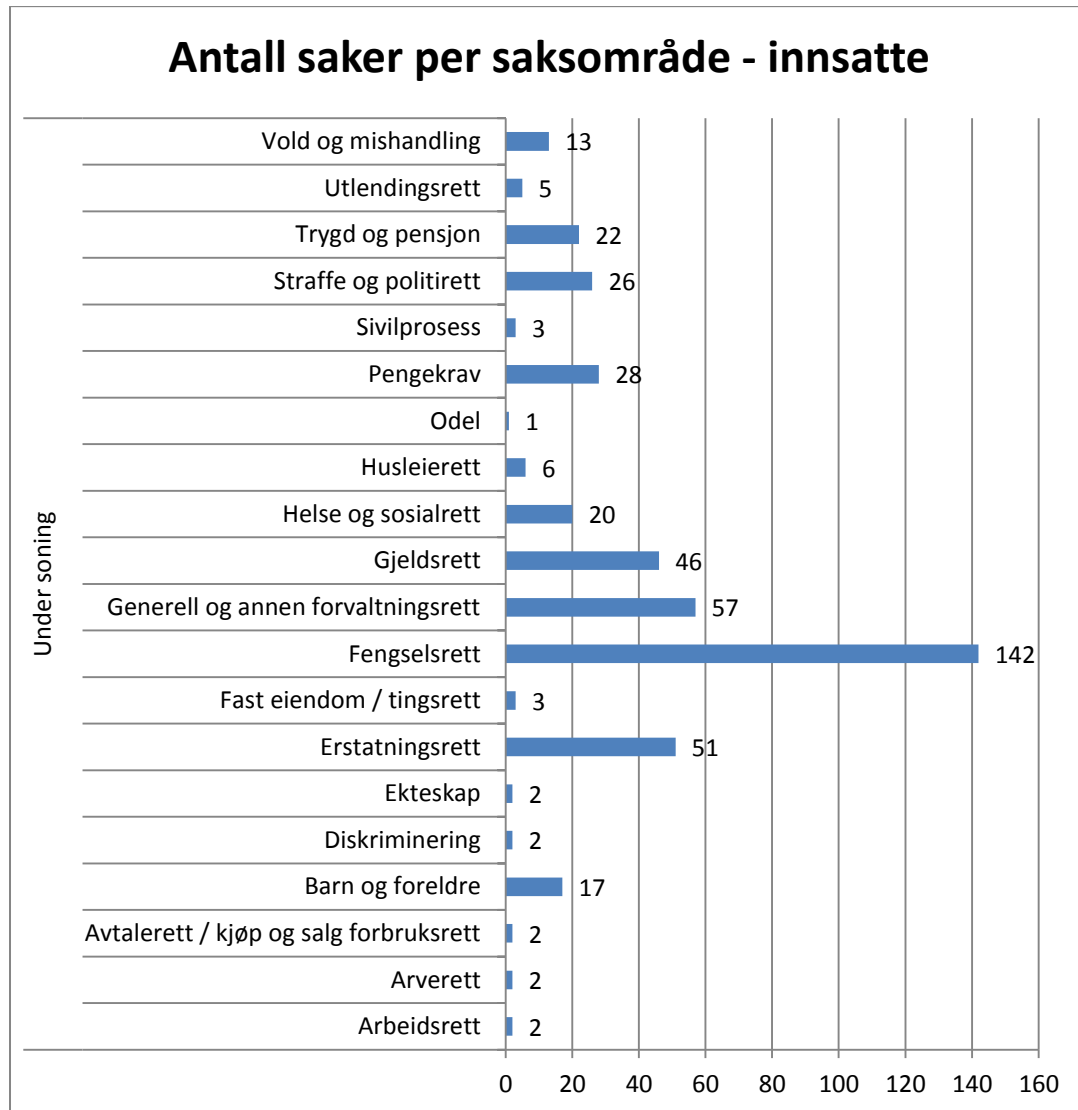
JURK behandler saker innenfor flere ulike rettsområder. Nedenfor finnes en oversikt over antall saker vi behandlet på ulike saksområder i 2017. Saker vedrørende

ekteskap, barn og foreldre er det saksområdet der vi klart har behandlet flest saker. Etter dette følger arbeidsrett og generell og annen forvaltningsrett. Det fjerde største saksområdet i 2017 var saker vedrørende vold og mishandling.

Kategorien «Generell og annen forvaltningsrett» er ment å fange opp de forvaltningsrettslige spørsmål som ikke dekkes av utlendingsrett, trygd og pensjon, helse- og sosial eller faller innunder noen av de andre hovedsaksområdene våre. Eksempler på slike saker kan være saker om utdanningsinstitusjoner eller saker som gjelder umyndiggjøring ol.

Blant de kvinnelige innsatte er det noe annerledes hvilke saksområder de har størst behov for rettslig bistand. Fengselsrett er det feltet der det helt klart er størst behov for bistand, men også saker vedrørende erstatning, forvaltningsrett og gjeld er det flere av.

4.3 Partsrepresentasjon

Vi hjelper våre klienter med partsrepresentasjon både i saker hvor motpart er privatperson og når motpart er en offentlig instans. Skriftlig partsrepresentasjon kan for eksempel innebære at vi korresponderer skriftlig med motparts advokat på vegne av vår klient eller at vi klager på offentlige vedtak. Muntlig partsrepresentasjon kan innebære at vi representerer vår klient i forhandlingsmøter med arbeidsgiver, eller at vi tar saken til forliksrådet.

JURK har i løpet av 2017 skrevet 252 brev til motpart og 145 klager til instanser som blant annet UDI, UNE, NAV, Fylkesmannen, HTU, Trygderetten, Forliksrådet, Politiet og fengsler.

Dette er ressurskrevende arbeid, men vi velger å prioritere dette for klienter med behov for hjelp ettersom det er av avgjørende betydning for å ivareta deres rettssikkerhet.

JURK er det eneste rettshjelpstiltaket som hjelper voldsutsatte kvinner med å orientere om og skrive søknader om voldsoffererstatning og rettsferdsvederlag.

4.4 Saksbehandlingsområder og tendenser vi ser i 2017

1. Arbeidsrett

Arbeidsgruppen har i 2017 hatt en generell økt sakspågang, særlig tidlig på høstsemesteret. Det har vært mange saker som omhandler *utestående lønn*, både i arbeidsforhold og etter at arbeidsforholdet er avsluttet. Det er fortsatt også et høyt antall saker som omhandler *utestående feriepenger*. Dette er særlig i perioden før og etter sommeren. I denne type saker kan vi hjelpe klientene med å sende påkrav, og videre representere klienten i Forlikrådet dersom arbeidsgiver nekter å betale. Vi sendte mange påkrav i 2017, særlig i høstsemesteret.

Denne tendensen til at mange av klientene trenger bistand med å sende påkrav på høsten, har vi også sett tidligere år. Det ser ut til at en del av dette henger sammen med sommerjobber, og at sommerjobbenes midlertidige karakter ofte gir grobunn for mer uryddige arbeidsforhold. I mange av sakene hvor vi har valgt å sende påkrav, har klienten fått pengene utbetalt fra arbeidsgiver. Vi opplever at det i mange av sakene er vanskelig å beregne kravets størrelse. Dette skyldes blant annet at flere av klientene ikke har oversikt over egen arbeidssituasjon som følge av manglende kontrakt, lønnslipper etc.

De senere årene har arbeidsgruppen også fått et økt antall henvendelser som gjelder det *psykososiale arbeidsmiljøet*. Flere personer føler seg trakassert eller mobbet på arbeidsplassen og ønsker juridisk rådgivning i den forbindelse. I flere tilfeller ønsker de at JURK skal uttale seg konkret i deres sak. Dette er svært komplekse og vanskelige saker som gjør at vi sjeldent kan gi klientene klare svar.

Som tidligere ser arbeidsgruppen en økende tendens til tvister om *arbeidsgivers styringsrett*. Vi opplever også at styringsretten benyttes til å presse folk ut av sine stillinger. Vi mottar også et betydelig antall henvendelser fra klienter som mener å ha mottatt en *usaklig oppsigelse*, og som ønsker bistand i den forbindelse.

Vi har også hatt mange saker som gjelder lovmessigheten av midlertidige kontrakter. Dette er et område vi prøver å være særlig oppmerksomme på, da vi vet at midlertidige kontrakter blant annet kan føre til økt graviditetsdiskriminering. Det har lenge vært et problem at midlertidige kontrakter brukes i større utstrekning enn loven åpner for, og selv om loven er myknet opp, ser det fortsatt ut til å være en del bruk av ulovlige midlertidige kontrakter.

Ofte ønsker ikke klientene å gjøre noe med situasjonen der og da, men ønsker å ha vurderingen av lovmessigheten med seg i lomma, slik at dersom det skulle oppstå problemer med forlengelse, kan de slå i bordet med at de uansett bør være å anse som fast ansatte. Å angripe arbeidsgiver samtidig som man håper på forlengelse av midlertidig kontrakt, virker for mange som et usikkert alternativ.

Vi har også hatt mange henvendelser som gjelder spørsmål om ammefri og tilrettelegging for amming på arbeidsplassen. Dette er nok problemstillinger som er svært aktuelle for mødre, men som har begynt å dukke oftere opp hos oss etter at Ammehjelpen ble oppmerksomme på vår eksistens. Vi har også bidratt noe til Ammehjelpens egne skribenter, med å gjøre enkelte utredninger til deres egne artikler. På den måten har vi kunnet nå ut til svært mange med informasjon om det juridiske rammeverket for amming i arbeidslivet.

Diskrimineringsrett

Vi har fortsatt hatt saker innen diskrimineringsrett, både på kjønn, etnisitet og funksjonsevne. Graviditetsdiskriminering fortsetter å være et problem.

I 2017 har vi naturlig nok også hatt en viss økning i saker som gjelder seksuell trakassering, i forbindelse med at det er blitt kastet lys over problemstillingen med #metoo-kampanjen. Vi har arbeidet mot seksuell trakassering i en årrekke, og har i tillegg til å håndtere enkeltsaker fra kvinner, arbeidet mye rettspolitisk med problemstillingen.

Trygd- og sosialrett

Gruppen som arbeider med trygd- og sosialrett ser at et gjennomgående problem for våre klienter er kontakt og kommunikasjon med NAV. De fleste klientene føler at de får dårlig eller ingen informasjon når de kontakter NAV med sine spørsmål, og vi får derfor svært mange spørsmål om hvilke rettigheter klientene våre har krav på. Det er også mange som føler seg dårlig behandlet av NAV, disse henviser vi til serviceklage.

Til tross for fokus på klarspråk i NAV, er vedtakene som sendes ut erfaringsmessig er svært vanskelig å tyde for klientene våre. Det kan både være uklart hva som er hjemmelen for vedtaket, og hva NAV legger vekt på i vurderingene som foretas. Det hender også at vedtakene mangler en begrunnelse og ikke er etterprøvbare. Enkelte henvendelser fra klienter handler bare om å forklare innholdet i et vedtak.

Som tidligere har vi flere saker om *barnebidrag*. Ofte dreier det seg om private avtaler om barnebidrag mellom klienten vår og barnefar, som ikke har blitt indeksregulert eller der bidragssummen vurderes å være for liten. I enkelte saker har klienten vår avtalt seg bort fra barnebidrag, noe loven ikke åpner for, og mangler kunnskap om rettighetene sine når det gjelder innkreving av barnebidrag

På området for sosialrett får vi inn mange forespørsler om bergningsgrunnlag for diverse stønader og støtteordninger. Mange av disse har vi vært nødt til å avvise, da det ikke har vært juridisk grunnlag for å fremme en klage. Det er likevel tidkrevende arbeid å vurdere alle disse, og vi hadde ønsket at det offentlige selv var bedre på å kommunisere sine vedtak og begrunnelsene for disse. Vi mener at dette egentlig ligger under det offentliges veiledningsplikt.

Innenfor både trygde- og sosialretten har vi mottatt mange saker som gjelder klager eller anker på avgjørelser, og vi har da gjort en vurdering på om det er juridisk grunnlag for å oppnå endring. En del saker velger vi å gå inn og partsrepresentere i, men i mange yter vi først og fremst rådgivning for at klienten selv skal kunne skrive en eventuell klage.

Andre temaer

Arbeidsgruppa har også hatt enkelte saker innen helserett. Disse handler ofte om mangelfull helsehjelp, og en del av sakene er henvist Pasient- og brukerombudet. Vi har også enkelte saker innen utdanningsrett, introduksjonsloven og avtalerett. Innen forvaltningsretten har vi også behandlet saker om regler for god advokatskikk, informasjon om taushetsplikt og vergemål.

2. Familierett

Ekteskap

Vi opplever at færre klienter ønsker informasjon om fremgangsmåten for separasjon og skilsmisse, men at stadig fler ønsker *informasjon om- og bistand til å gjennomføre skifteoppgjør*. Flere av kvinnene som kontakter oss har liten oversikt over egen økonomi og formuesordningen i ekteskapet. I disse sakene har vi ikke mulighet til å gi klientene konkrete svar, og det blir gitt generell informasjon om skifteoppgjør. En annen bekymringsverdig observasjon er at mange av kvinnene vi er i kontakt med tror at deling skjer etter eiendoms grensene, og derfor ikke tar tak i saken ettersom mannen eier alt.

I flere saker har kvinnene som kontakter oss allerede inngått en avtale om skifteoppgjør. Vi opplever at mange tror de kan ombestemme seg i ettertid. Dette gjelder både klientene våre og motpart, og fører ofte til konflikter i ettertid som kunne vært unngått dersom skifteoppgjøret hadde blitt gjennomført på en mer ryddig måte.

Mange av klientene våre ønsker representasjon fra JURK. Dette er ofte svært ressurskrevende, og vi foretar en konkret vurdering av saken og klientens behov for bistand før vi påtar oss slike saker.

Ca. 40 % av JURKs klienter har minoritetsbakgrunn, noe som også reflekter seg i problemstillingene klientene våre kommer med. Vi får flere spørsmål om gyldigheten av

ekteskap inngått i utlandet, og videre hvilket lands regler som gjelder ved skifteoppgjør. For mange kommer det som en overraskelse i tilfeller der norske regler ikke kommer til anvendelse. Dette kan også ha svært uheldige konsekvenser, ettersom enkelte lands regler i mye større grad tilgodeser mannen ved skilsmisse. En annen side av dette er at det kan være svært utfordrende for klienten å få kjennskap til disse reglene etter lang tid i Norge. Hennes rettsstilling er dermed svært svak.

Vi har også saker der utenlandske klienter blir registrert som gift i folkeregisteret av UDI ved ankomst til Norge, men at de i ettertid ikke får innvilget skilsmisse av Fylkesmannen fordi det ikke er tilstrekkelig dokumentert at vedkommende er gift. Dette er også problemer som kan gi virkninger på hvilke offentlige støtteordninger klienten har mulighet til å innvilges, og kan derfor være av stor praktisk betydning. For klientene våre er det svært problematisk at praksis ikke er enhetlig på dette området.

Samboerforhold

Som tidligere har vi et betydelig antall saker som gjelder samboerskap og *økonomisk oppgjør etter endt samboerskap*. Vi ser at mange samboere ikke inngår samboerkontrakt og at de ikke er klar over sin rettsstilling. Under samboerforholdet ser vi tendenser til at kvinner oftere betaler for forbruksutgifter og utgifter knyttet til barn, mens mannen betaler for formuesgoder som hus og bil. Der samboerne har inngått avtale om deling opplever vi at den sjeldent er fordelaktig for våre klienter. Flere opplyser om at de har følt seg presset til å inngå avtalen, at tidligere samboer har fremstilt det som om hun ikke har noen rettigheter og truet med advokat, eller har skaffet seg advokat – noe vår klient ikke har hatt råd til. Vi opplever at det ofte er ujevnt styrkeforhold mellom partene, og at kvinnene ofte kommer økonomisk dårligere ut enn mannen.

Arverett

Familiegruppen får mange henvendelser om arv. Vi mottar blant annet spørsmål om pliktdelsarv, tolkning av testament, samboers arverett, ektefellers arverett, retten til å sitte i uskifte, opprettelse av testament, forskudd på arv, avkall på arv, båndleggelse av arv.

Vi opplever at mange ektefeller og samboere ikke er bevisst sin rettsstilling på dette området. Mange vet ikke at samboere og ektefeller ikke er likestilte når det kommer til arverett. Vi ser også at arveoppgjørene i økende grad påvirkes av at folk skiller seg og stifter ny familie. Dette fører til at arveoppgjørene blir mer kompliserte.

JURK får nå, oftere enn tidligere, forespørsel fra klienter om å representere dem i forbindelse med arveoppgjør. Vi opplever at mange ikke mottar det de har krav på, til tross for kjennskap til reglene.

Avtalerett

JURK bistår med generell avtaletolkning samt utforming av forliksklage dersom det er nødvendig å etablere et tvangsgrunnlag for å få oppfylt en avtale eller inndrive et pengekrav.

Barnerett

En stor andel av sakene vi behandler gjelder foreldre og barn. De fleste av disse sakene er foreldretvister og gjelder foreldreansvar, fast bosted og samvær. Familiegruppen har flere standardskriv på norsk, lett norsk og engelsk som vi benytter ofte. Disse standardskrivene avlastar oss i en stor andel av saker, og er svært kostnadseffektiv rettshjelp. Vi sender i første omgang ut standardskrivene med en oppfordring til å ta kontakt, dersom klienten har flere spørsmål. Vi henviser også ofte til familievernkontoret.

I en stor andel av sakene ser vi at det er høyt konfliktnivå mellom mor og far, og at dette gjør det vanskelig å bli enige om foreldreansvar, fast bosted og samvær. Ofte kommer klienter til oss som følge av at det ikke ble enighet om en avtale på familievernkontoret. I slike saker er det imidlertid lite vi får gjort. Hvis foreldrene ikke blir enige seg i mellom må de ta saken til retten. Selv ikke en rettssak er i alle tilfeller nok til å dempe konfliktnivået.

Vi opplever også at mange ikke klarer å samarbeide om en allerede eksisterende avtale. I disse sakene ser vi at vurderingen av hva som er det beste for barna ofte kommer i skyggen av foreldrenes personstrid. Flere av klientene våre kommer til oss som følge av at den andre ikke forholder seg til avtale eller rettsavgjørelse.

Vi har fortsatt mange saker der foreldrene krangler om hvem som skal dekke utgifter til barnet. I flere saker betaler barnefar lite eller ingenting for barnet.

I saker der *barnevernet* er involvert bistår vi tidvis klienter med å klage på saksbehandling, eller vedtak som ikke er fattet av Fylkesnemnda. Vi hjelper også å forklare innhold i vedtak og gir generell informasjon om barnevernet, og klageadgang til Fylkesmannen. I de fleste saker om barnevern, bidrar vi først og fremst med generell informasjon.

Bolig

Husleierett

Som tidligere, har vi hatt mange saker om *tidsbestemte leieforhold* der klientene ønsker å komme seg ut av kontrakten, men hvor utleier urettmessig nekter å godkjenne fremleie. I mange av sakene har klienten misforstått oppsigelsesreglene, noe som ofte fører til at de må betale dobbel husleie.

Videre har vi mange saker som omhandler *utbetaling av depositum*. Et gjennomgående problem er fortsatt at bankene ikke har tilstrekkelig kunnskap om depositumsreglene. Vi ser

også mange tilfeller av leietakere som har innbetalt irregulært depositum. Videre har vi svært mange saker om mangler i husleieforholdet og krav om prisavslag, og andre misligholdsbeføyelser, og henvendelser fra klienter som har fått krav om erstatning fra utleier etter endt husleieforhold.

I en del saker har vi valgt å partsrepresentere ved å sende påkrav, og eventuelt ta saken inn for Husleietvistutvalget. Vi ser fortsatt at selv om klientene våre får medhold i sine krav, har vi *problemer med å få kravet innfridd*. Dette betyr ofte at vi må av igangsette ny prosess med påkrav og tvangsinn drivelse. Dette fører til at mange av husleiesakene strekker seg over lang tid.

Fast eiendom

Som tidligere har vi mottatt flere spørsmål om regler i sameie, herunder oppløsning av sameie og fordeling av vedlikeholdsutgifter. I 2017 har vi hatt en del kompliserte spørsmål om eierseksjoner.

Utlendingsrett

Som tidligere, har vi utvilsomt flest saker om *familiiegjenforening*. I senere tid er det særlig spørsmål knyttet til familieinnvandring med andre enn ektefellen, eksempelvis mor eller søsken. Vi har hatt et økende antall saker der klienten enten er i en asylsøkersituasjon, eller der deres nærmest er asylsøker. Flere har spørsmål om familiiegjenforening med asylsøker. Vi har også hatt saker der søker ikke kan sannsynliggjøre identiteten sin.

Vi har også hatt saker om *opphold på selvstendig grunnlag* jf. Utl. § 53b. Kvinnene har kommet til Norge på familiiegjenforening med mannen og oppholdstillatelsen hennes avhenger derfor av et fortsatt samliv med mannen. Flere av kvinnene som kontakter oss opplever både vold og mishandling i samlivet. De ønsker å bryte med mannen, men er redde for å miste oppholdstillatelsen og for å måtte forlate Norge. For mange er det ikke et reelt alternativ å vende tilbake til opprinnelseslandet. Vi opplever at usikkerhet rundt UDIs praktisering av regelen gjør at flere velger å forbli i voldelige forhold.

Vi har også hatt en del spørsmål vedrørende opphold for EØS-borgere. Flere har hatt spørsmål om oppholdstillatelse etter endt forhold med EØS-borger og vilkårene for permanent oppholdstillatelse.

Videre har vi hatt en del utvisningssaker, hvor vi ofte ser at det er begrenset hvor mye vi kan gjøre. Vi har imidlertid gitt en del informasjon og bistand vedrørende opphevelse av innreiseforbud og utsatt iverksettelse.

I saksbehandlingen har vi kommet over en del veiledningssaker som ideelt sett burde vært løst gjennom offentlig veiledningsplikt. Et eksempel er klienter som ikke forstår forskjellen på oppholdskort og oppholdstillatelse. Vi har også sett en del tilfeller av at UDI selv ikke er klar over alle sine unntak.

Vi opplever også at det er vanskelig å få tak i offentlige kontorer, spesielt kommunen og fylkesmannen.

VOF

Volds- og mishandlingsaker

JURK bistår kvinner som er eller har vært utsatt for mishandling, voldtekt, incest eller andre straffbare handlinger. Vi bistår blant annet kvinner ved spørsmål om politianmeldelse, klage på henleggelse av saker, samt oppfølging av anmeldelse hos politiet. Vi gir også informasjon blant annet om voldsutsattes rettigheter, rettsferdsvederlag og voldsoffererstatning. Sakene hvor vi bistår klientene med å søke erstatning er generelt sett meget omfattende og tidkrevende.

Når det gjelder søknad om *voldsoffererstatning og/eller rettsferdsvederlag* opplever vi at flere av klientene våre har behov for støtte og tett oppfølging for å komme seg gjennom prosessen. Årsaken til dette kan være at flere lider av store psykiske og/eller fysiske skader. I disse sakene blir vår rolle overfor klienten ofte mye større enn kun den som juridisk rådgiver. Vi henviser derfor ofte til andre organisasjoner eller offentlige instanser, for at klienten skal få profesjonell samtaleterapi.

I saker om vold i nære relasjoner opplever vi at kvinnene synes det er *vanskelig å bryte ut og anmelde* saken til politiet. Begrunnelsen for dette er ofte sammensatt. Det kan være at de er redd for hva voldsutøver vil gjøre, at de ikke ønsker å anmelde en person de har en nær relasjon til, eller dersom der har barn, kan det være for å skåne barna, unngå konflikt, og unngå at barnefar havner i fengsel. I tillegg spiller *økonomiske forhold en viktig rolle*, ofte er kvinnene økonomisk avhengig av mannen.

Vi har en del klienter med minoritetsbakgrunn, og erfarer at flere av disse kvinnene synes det er særlig vanskelig å si ifra om at de utsettes for vold. De forteller om frykt for å bli fryst ut av familie og venner, og som en følge av dette, ende opp uten nettverk.

Våre voldsutsatte klienter er en *særlig sårbar gruppe*, med stort behov for informasjon om rettigheter og hvor de kan få hjelp for å komme seg ut av det voldelige forholdet. Vi ser at det er spesielt viktig for disse kvinnene at de blir tatt på alvor, og at de slipper å bli henvist fra en instans til en annen. Det krever svært stor innsats fra disse kvinnene å ta skrittet ut og be om hjelp, og det er lett at de faller utenfor dersom støtteapparatet ikke fanger dem opp.

Selv om vold i nære relasjoner skal være et satsningsområde for de offentlige fremover, ser JURK at kvinner som tar kontakt med politiet har ulike erfaringer med hvordan de blir møtt. Det varierer fra politidistrikt til politidistrikt hvordan voldsutsatte blir møtt og hvilken oppfølging de får.

I senere tid har JURK rettet et særlig fokus mot *økonomisk vold*. Grunnen til dette er at vi opplever en stadig økning av tilfeller der klienter kommer til oss med store gjeldsproblemer som følge av økonomisk vold fra nærstående. I noen tilfeller har klienten fått signaturen forfalsket og på den måten blitt gjort ansvarlig for stor gjeld. Andre ganger kan klienten ha blitt tvunget til å signere på for eksempel lånepapirer. Disse sakene er svært utfordrende. Både fordi klienten ofte ikke har oversikt over hvilke krav som er stiftet i hennes navn, og fordi det ofte er vanskelig å bevise hva som faktisk har skjedd. JURK opplever at økonomisk vold-begrepet er lite kjent for hjelpeapparatet (offentlige instanser osv.). Vi har også sett eksempler der klienter har forsøkt å anmelde økonomisk vold, men har blitt avvist av politiet.

Vi ser også en tendens til økning av saker der kvinnene har blitt misbrukt over internett. Spredning av nakenbilder på nett er vanskelig å stoppe, og mange klienter er redde for at andre skal oppdage bildene og bruke det mot dem. Vi forventer å se stadig flere slike saker fremover. Samtidig ser vi at flere av denne typen saker blir henlagt hos politiet.

Vi har også hatt stadig flere som tar kontakt på vegne av andre, fordi de ønsker å hjelpe venner i vanskelige situasjoner. Vi har også mange klienter som selv er i en vanskelig situasjon, og som ønsker rådgivning om sine muligheter.

Vi har klaget på flere henleggelsers fra politiet, og har blitt kontaktet av flere som har fått sakene sine henlagt. Flere har også fortalt at politiet har sagt at det ikke er noe poeng i å søke om voldsalarm eller besøksforbud.

En del av klientene som kontakter oss har rett på bistandsadvokat, og henvises derfor videre.

En generell tendens vi har sett i 2017, er et økende antall saker med ett internasjonalt aspekt; pengekrav mot personer bosatt i utlandet, voldsutøver bor i utlandet, men kommer fortsatt med truende meldinger, klienter som tar kontakt fra utlandet, gjeld som kreves inn via transnasjonale inkassoselskaper mm.

Gjeld og pengekrav:

JURK bistår klienter som har større eller mindre gjeldsproblemer, blant annet med å få betalingsutsettelse, rentefritak eller med å opprette nedbetalingsavtaler med kreditorene. I noen tilfeller utarbeider vi også forslag til endelig oppgjør overfor kreditorene. Dette opplever vi relativt ofte at kreditorene aksepterer. Er det ikke mulig å komme til enighet med kreditorene angående betalingen av gjelden, kan JURK bistå med å fremsette søknad om frivillig, eller tvungen gjeldsordning gjennom namsmannen. Vi har en del henvendelser som gjelder ren gjeldsproblematikk av praktisk karakter. Disse henvises ofte til gjeldsrådgiver eller Økonomiformidlingen i Bergen. Vi er noe bekymret for vanskeligheten av å motta gjeldsrådgivning fra kommunene. Problemene skal ofte være svært alvorlige før dette tilbys, og vi mener det kunne vært til det beste for alle om det var mulig å få bedre offentlig hjelp

på et tidligere tidspunkt. Da er det også større potensiale for å klare å løse problemene. Vi ser et stort udekket behov for *økonomisk og praktisk rådgivning*.

JURK bistår også klienter som ønsker bistand til å inndrive pengekrav. Vi bistår også klienter med å bestride pengekrav dersom vi ser at klienten har rettslig grunnlag for å dette.

Fengsel:

JURK opplever at det er et stort behov for rettighetsinformasjon og konkret rådgivning overfor innsatte. Kvinner i fengsel er en minoritet blant innsatte i Norge og møter andre problemer enn menn i møtet med kriminalomsorgen. Dette kan typisk dreie seg om problemer knyttet til samvær med barn man har hatt boende fast hos seg, eller graviditet og funksjonshemming i fengsel. Vi får normalt inn mange spørsmål om straffegjennomføring; herunder særlig straffegjennomføring, overføring mellom soningsanstalter, helserettigheter, gjenopptakelse av straffesak, tilgang på rettighetsinformasjon og gjeld.

Fengselsklientene våre har *sammensatte problemer*. Mange sliter med rus og har både psykiske plager og sosiale problemer, i tillegg til mye gjeld. Flere har også blitt utsatt for overgrep. Dessverre opplever vi at mange av klientene våre ikke får den hjelpen de har behov for til å håndtere disse problemene før de kommer ut fra fengselet. Dette kan vanskeliggjøre tilbakevendingen til samfunnet etter endt soning, og gjøre at kvinnene faller tilbake i et kriminelt spor.

Vi opplever at utenlandske innsatte er en særlig sårbar gruppe. På fengselsbesøk har vi opplevd at få eller ingen av de innsatte hadde tilstrekkelig norsk- eller engelskkunnskaper til at vi kunne ta inn deres saker. Vår erfaring er at beskjeder i fengslene primært blir gitt på norsk, og noen ganger på engelsk, men ikke på noen andre språk. Dette er en trussel for rettsikkerheten til innsatte. JURK mener at en tolketjeneste ved mottak i fengslene vil kunne forbedre rettssikkerheten til de innsatte betraktelig.

For å nå ut til gruppen kvinnelige innsatte har vi i 2017 hatt faste mottak annenhver uke på alle de rene kvinnefengslene i landet. Ved hvert besøk holder vi et informasjonsmøte om JURK og hvilke rettsområder vi kan bistå i, med påfølgende saksmottak.

5. Våre klienter

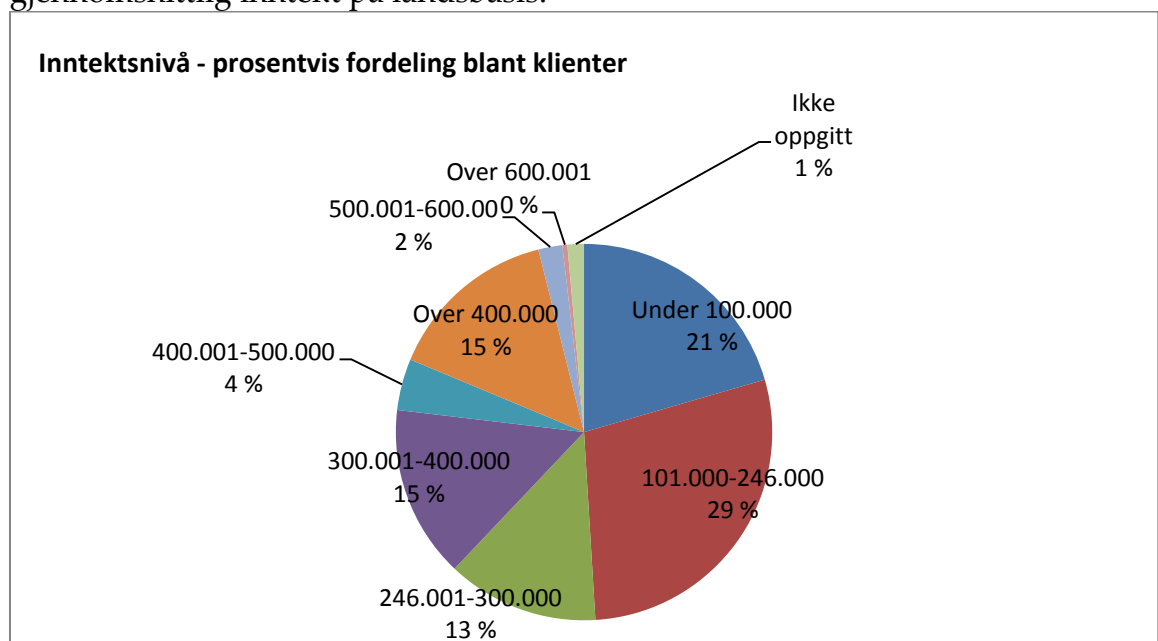
Vi behandlet saker fra totalt 2331 klienter i 2017. Dette er en økning på 277 sammenlignet med 2016 og en økning på 586 klienter sammenlignet med 2015. JURK samler inn data om alle våre klienter når vi registrerer saken deres. Datamaterialet forteller oss noe om hvem klientene våre er, hvilken rolle JURK spiller sammenlignet med andre rettshjelpstiltak og om vi når ut til svakerestilte og sårbare grupper i samfunnet.

I det følgende vil vi gi en fremstilling av de dataene vi har samlet inn om våre klienter.

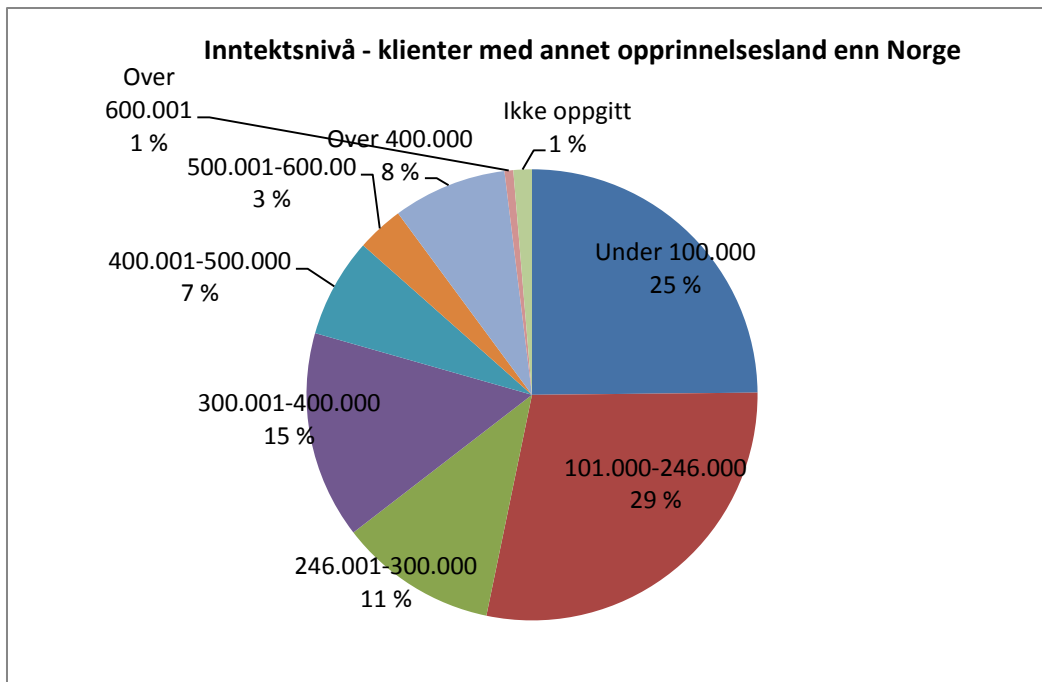
Hvem er klientene våre?

Inntekt: Halvparten av våre klienter tjener under kr 246 000, som er inntektsgrensen for fri rettshjelp. 21 % av disse igjen har en inntekt under kr 100 000, noe som indikerer at de er i en svært vanskelig økonomisk situasjon. I 2017 tjente 78 % av våre klienter under kr 400 000.

Datamaterialet vårt viser også at klienter vi har med minoritetsbakgrunn i gjennomsnitt har lavere inntekt enn klienter som opprinnelig er fra Norge. I tabellen nedenfor fremgår det at 54 % av våre klienter med annet opprinnelsesland enn Norge tjener under kr 246 000 i året, mens 80 % tjener under kr 400 000. I følge Statistisk sentralbyrå er gjennomsnittlig årsinntekt for kvinner i 2016 kr 477 600 (519 600 for menn).¹ Inntekten til våre klienter er altså langt under gjennomsnittlig inntekt på landsbasis.

¹ <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/lonnansatt>

JURK har et svært bevisst forhold til våre klienters inntektsnivå. Dette er fordi vi vil være et supplement til det offentlige rettshjelpstilbudet, og vi vil prioritere de klientene som ikke har økonomi til å betale for advokat på egenhånd. I alle saker vi behandler, vurderer vi derfor om klienten kan få tilbud om fri rettshjelp, eller om hun har en økonomi som gjør det mulig å engasjere advokat på egen hånd.

Fri rettshjelp er en sosial støtteordning som har til formål å sikre juridisk bistand til personer som ikke har økonomi til å kunne «ivareta et rettshjelpsbehov av stor personlig eller velferdsmessig betydning»³. Fri rettshjelp betales altså av staten, og man kan få dekket utgifter til blant annet advokat. I de fleste saker er inntektsgrensen for å motta fri rettshjelp kr 246 000 brutto i året (behovsprøvd rettshjelp).

Selv om en person tjener under kr 246 000 årlig, er det ikke slik at vedkommende vil få tilbud om fri rettshjelp i alle slags saksforhold. Det er kun utvalgte rettsområder der det innvilges fri rettshjelp, og innenfor disse rettsområdene er det i mange tilfeller kun helt konkrete sakstyper som dekkes. Saker som gjelder diskriminering og seksuell trakassering omfattes eksempelvis ikke. I saker som ikke dekkes av ordningen, ser JURK at det helt klart er behov for et rettshjelpstiltak som vårt.

I noen tilfeller opplever også JURK at klienter som i utgangspunktet kan ha rett på behovsprøvd rettshjelp, vegrer seg mot å kontakte advokat. Dette kan blant annet skyldes at de tidligere har opplevd ikke å få den hjelpen de trenger. Flere klienter har også behov for å få kartlagt rettstilstanden sin, for å vite om det de lurte på er et

² Fra 10.08.2017 innførte vi nye variabler i våre statistikkskjema. Når det gjelder inntekt hadde vi fram til 09.08.2017 kun variabelen «Over kr 400 000». Dette ble endret den 10.08.2017 til tre variabler: «fra 400 000 – 500 000», «fra 500 000 – 600 000» og «Over 600 000». Alle variablene er inntatt i tabellene.

³ Lov om fri rettshjelp § 1

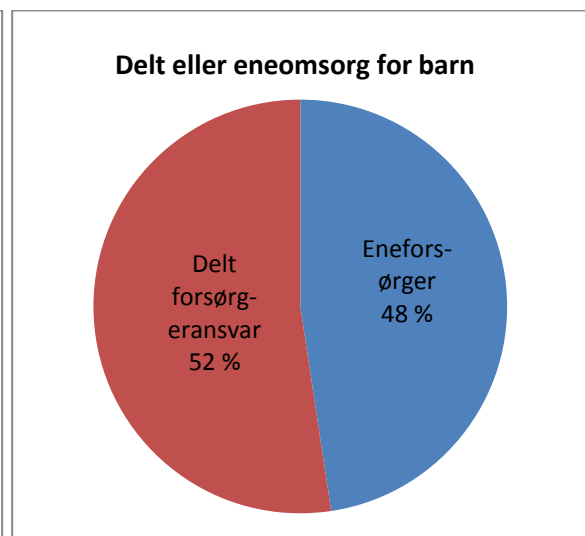
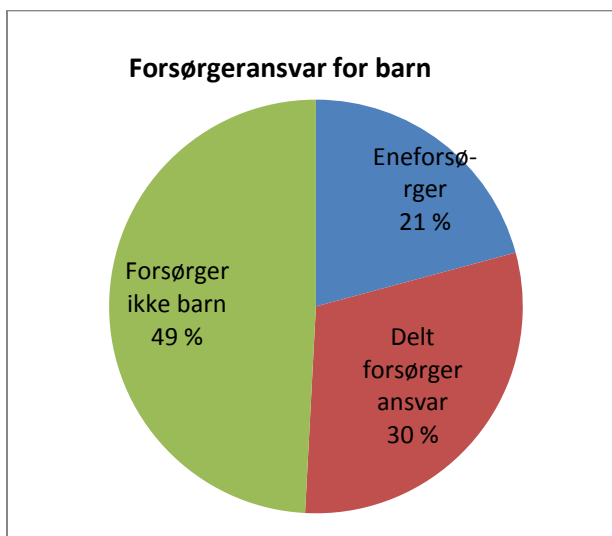
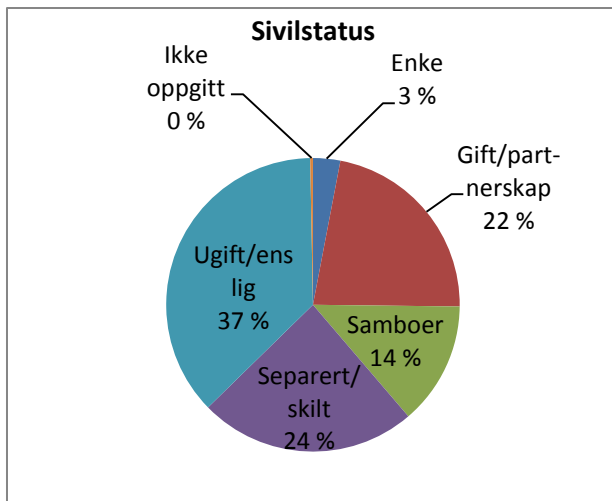
rettslig spørsmål og om det er behov for advokatbistand. Da er det ofte tungvint å gå gjennom søknadsprosessen for å få fri rettshjelp. Særlig gjelder det i saker der klienten har et akutt behov for hjelp. I tillegg er det slik at dersom det innvilges fri rettshjelp, er denne ofte begrenset til fastsatt stykkpris. Dette er ofte ikke tilstrekkelig tid for en advokat til å hjelpe klienten med alle hennes rettslige spørsmål. JURK opplever å bli oppringt av advokater som ikke har flere timer «å bruke» på en klient, og som derfor lurer på om vi har anledning til å overta saken. I slike saker velger JURK ofte å bistå klientene.

Videre er det slik at de fleste i Norge tjener mer enn kr 246 000 årlig. Disse klientene har ikke rett på fri rettshjelp, med mindre saken faller inn under den snevre gruppen saker som ikke er behovsprøvd.

Klienter som tjener mer enn 246 000 kr årlig, har ofte ikke økonomi til å betale for advokat. Våre klienter har ofte også utgifter som det ikke tas høyde for når man vurderer om en person har rett på fri rettshjelp. Dette kan være utgifter i forbindelse med forsørgeransvar, høy gjeldsbyrde eller at man er enslig/alene og har høyere månedlige utgifter av den grunn. JURK anser det derfor slik at selv om noen av våre klienter opplyser at de har høyere inntekt enn kr 246 000 i året, så vil i mange tilfeller deres økonomiske situasjon gjøre det umulig å engasjere advokat. Etter en helhetsvurdering kommer vi derfor ofte til at de likevel har behov for gratis, juridisk bistand fra JURK.

I saker der vi prinsipielt mener det bør tilbys fri rettshjelp, og i saker der vi mener det er av stor personlig og velferdsmessig betydning for klienten at de får gratis rettshjelp, tar vi ikke hensyn til inntektsnivå. Dette gjelder særlig saker der klienten er utsatt for vold, seksuell trakassering eller diskriminering.

Sivilstatus og forsørgerbyrde: Av klientene til JURK, opplyser 64 % å være alene (skilt/separert, enke eller ugift/enslig). 51 % av JURK sine klienter opplyser å ha et forsørgeransvar for ett barn eller flere. Av disse igjen opplyser 48 % at de er eneforsørgere. Sivilstatus og forsørgerbyrde kan ha stor betydning for en persons økonomi, da livskostnadene til personer som er alene er høyere enn for de som lever i parforhold. Dette vil igjen få betydning for muligheten man har til eksempelvis å betale for bistand fra advokat. Datamaterialet vårt tyder på at særlig eneforsørgere har behov for bistand fra JURK.

Opprinnelsesland: Statistikken til JURK viser at 42,2 % av våre klienter har et annet opprinnelsesland/fødested enn Norge. Disse tallene tyder på at det er et stort udekket rettshjelpsbehov blant minoriteter i Norge. 21 % av våre klienter har et annet statsborgerskap enn norsk, se nedenfor.

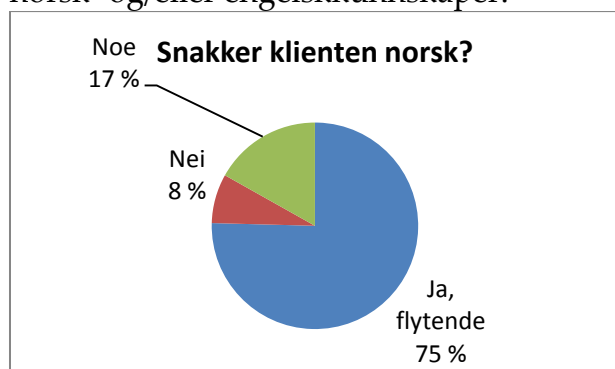
Opprinnelsesland	Antall	Prosent
Afrika	171	7 %
Asia	339	15 %
Europa	310	13 %
Nord-Amerika	36	2 %
Norden	69	3 %
Norge	1344	58 %
Oseania	3	0 %
Sør-Amerika	52	2 %
Ikke oppgitt	7	0 %
Totalt:	2331	100 %

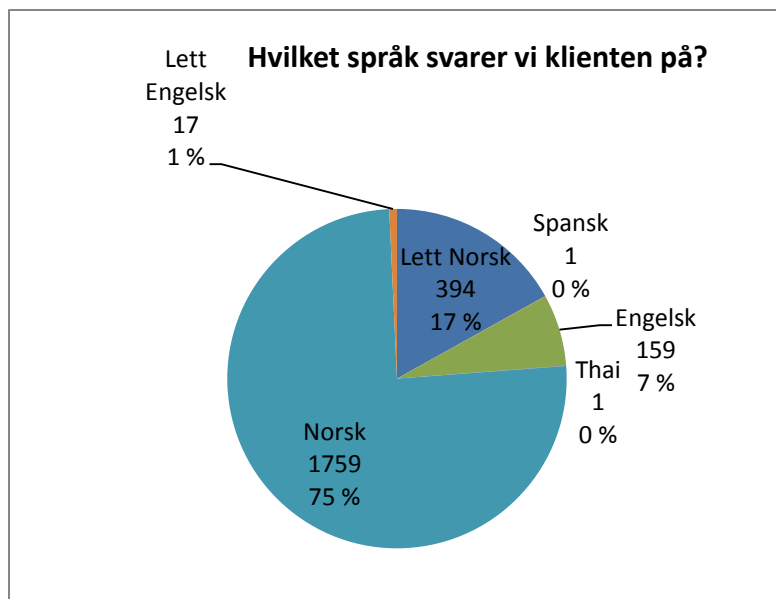
Statsborgerskap	Antall	Prosent
Afrika	73	3 %
Asia	147	6 %
Europa	243	10 %
Nord-Amerika	23	1 %
Norden	71	3 %
Norsk	1727	74 %
Oseania	4	0 %
Statsløs	2	0 %
Sør-Amerika	29	1 %
Ikke oppgitt	12	1 %
Totalsum	2331	100 %

Norskkunnskaper: Så mange som 25 % av JURK sine klienter opplyser at de enten ikke snakker norsk eller bare snakker noe norsk. Hvor godt klienten snakker norsk har ofte stor betydning for hvor god hjelp hun opplever å få av det offentlige, og også for hennes muligheter til å orientere seg om egne plikter og rettigheter i samfunnet.

Gjennom vår saksbehandling opplever vi at flere opplyser å ha vansker med å klare seg selv i skriftlige prosesser hvor det offentlige er motpart (for eksempel klagesaker innen trygd-, sosial- eller utlendingsrett). Særlig kan det være vanskelig å forstå vedtak fattet av det offentlige. Det kan få stor velferdsmessig betydning for den det gjelder, bant annet fordi det kan føre til at man oversitter frister, ikke forstår hvilke plikter man har overfor det offentlige, og så videre. Svake norskkunnskaper kan også føre til at man ikke forstår informasjon distribuert av det offentlige (problemer med å lese vanlige informasjonsbrosjyrer, problemer med å komme i kontakt med rette instans osv.). Dette kan føre til at de går glipp av for eksempel de hjelpetilbudene som eksisterer.

Av denne grunn tilstreber JURK å svare våre klienter på et språk de kan forstå. Vi har hvert semester kurs for våre saksbehandlere i klart språk, og skriver brev på såkalt «lett norsk» eller «lett engelsk», som er tilpasset klientene vi har med svake norsk- og/eller engelskkunnskaper.

Mottakssted: De aller fleste sakene JURK mottar tar vi inn på våre ordinære saksmottak, enten gjennom personlig oppmøte på vårt kontor (18 %) eller på telefon (48 %). En betydelig andel av sakene våre mottar vi også via saksmottaket på hjemmesiden vår (27 %).

JURK fokuserer på oppsøkende rettshjelp og på å formidle rettighetsinformasjon til svakerestilte grupper. Vår erfaring er at for at disse klientene skal nås, så må de ofte oppsøkes der de er. Med dette utgangspunkt holder vi derfor foredrag for blant andre minoritetskvinner. Etter endt foredrag tilbyr vi å ta imot saker fra tilhørerne.

Statistikken gjenspeiler imidlertid ikke det arbeidet vi gjør med oppsøkende rettshjelp. Dette kan det være flere grunner til. Vi er blant annet av den oppfatning at tilhørere med et udekket rettshjelpsbehov ikke nødvendigvis kontakter oss direkte etter foredraget, men at de heller kontakter oss via telefon, på klientmottak eller via nettsiden vår i etterkant. Da fanges ikke disse klientene opp av statistikken. I tillegg kan datamaterialet tyde på at minoritetskvinnene som hører på foredragene våre, får den hjelpen de har behov for i løpet av foredraget. Det deles dessuten ut brosjyrer med praktisk informasjon om rettsregler og hvor man kan få hjelp i etterkant av foredraget. Dette mener vi at bidrar til å dekke rettshjelpsbehovet til minoritetskvinner.

I en årrekke har JURK gitt rettshjelp til kvinner i soning, og i 2017 mottok vi 420 saker fra 74 kvinnelige innsatte. Med tanke på at det kun er omkring 200 kvinnelige innsatte i norske fengsler til enhver tid⁴, mener vi at antallet saker vi mottar fra denne klientgruppen indikerer at det er et stort udekket rettshjelpsbehov blant kvinnelige innsatte. Siden 2016 har dessuten antallet saker fra kvinnelige innsatte økt betraktelig.⁵

⁴ <https://www.ssb.no/statbank/table/10530/?rxid=57178c56-f453-4c80-b3f0-488f35375898>

⁵ I 2016 mottok vi 227 saker fra kvinnelige innsatte og i 2015 mottok vi 162 saker fra denne klientgruppen.

Mottakssted	Antall	Prosent
Brev	21	0 %
E-post	9	0 %
Fengsel	420	7 %
Foredrag	34	1 %
Hjemmesiden	1717	27 %
Klientmottak	1134	18 %
Telefon	3076	48 %
Ikke oppgitt	2	0 %
Totalsum	6413 saker	100 %

Hva gjør klientene våre: Under 50 % av våre klienter er i arbeid. Av de som er i arbeid oppgir 34 % å være deltidsarbeidende. Dette kan både indikere en løs tilknytning til arbeidslivet og at klientene våre er i en sårbar økonomisk situasjon. Tallene indikerer derfor også at vi når de klientene vi ønsker.

Hva gjør du?	Antall	Prosent
Arbeidssøkende	113	5 %
Au pair	3	0 %
Er i arbeid	1123	48 %
Hjemmeværende	87	4 %
Nav	567	24 %
Pensjonist	97	4 %
Sosial	58	2 %
Student	194	8 %
Under soning	78	3 %
Ikke oppgitt	11	0 %
Totalsum	2331	100 %

Hvordan fikk klienten vite om JURK: Datamaterialet viser at det er en ganske stor spredning når det gjelder hvor klientene har hørt om oss. Flertallet oppgir at det er «jungeltelegrafene», det vil si venner/familie som har fortalt om oss. Selv om det ikke er en høy prosentandel som oppgir å ha hørt om oss via mediene, er antallet som oppgir å ha hørt om oss via mediene nesten dobbelt så høyt i år som i 2016.⁶ Det er også noen flere som oppgir at de fikk vite om JURK via foredragsvirksomheten vår (23 klienter i 2016 og 35 klienter i 2017). Så mange som 33 % av våre klienter opplyser at de har fått vite om JURK via instanser som arbeider innen tilgrensede områder som oss, herunder advokat, andre organisasjoner/rettshjelpstiltak og offentlige instanser. Dette tyder på at flere anser JURK som en organisasjon som tilbyr nødvendig bistand, som ikke kan gis av advokater eller av det offentlige.

⁶ I 2016 oppgav 41 klienter at de fikk vite om JURK via media.

Hvor fikk du vite om JURK?	Antall	Prosent
Advokat	73	3 %
Andre organisasjoner (ikke rettshjelpstiltak)	199	9 %
Andre rettshjelpstiltak	189	8 %
Familie/venner (jungeltelegraf)	632	27 %
Foredrag	35	2 %
Internett/hjemmeside	368	16 %
Jussambassadørene	13	1 %
Kjenner fra før	372	16 %
Media	72	3 %
Offentlig instans	311	13 %
Oppslag plakat	51	2 %
Ikke oppgitt	16	1 %
Totalsum	2331	100 %

Inntekt: Halvparten av klientene våre tjener under kr 246 000, som er under inntektsgrensen for fri rettshjelp. En stor del av klientene i denne gruppen har igjen en inntekt på under kr 100 000 i året, og er således i en økonomisk svært vanskelig situasjon.

Som det fremgår under, har hele 80 % av klientene våre en inntekt på under kr 400 000 i året. Hvis man regner gjennomsnittsinntekten for denne gruppen, ligger årsinntekten på 194 586.⁷ Dette er langt under gjennomsnittet på landsbasis, som i følge SSB lå på kr 518 100 i 2016.⁸

5.4 Fyller JURK et udekket behov for rettshjelp?

JURK skal være et *supplement* til det ordinære rettshjelptilbudet. Vår jobb er å hjelpe kvinner med et udekket rettshjelpsbehov. Hvorvidt kvinner som henvender seg til oss har et udekket behov, vurderer vi i hver enkelt sak. Dersom de får hjelp fra andre, advokat, organisasjon, har krav på fri rettshjelp el. henviser vi videre eller avslutter saken.

Slik vi ser det kan ikke inntekt alene avgjøre hvorvidt kvinnene har behov for vår hjelp. Vi er nødt til å ta høyde for gjeld- og forsørgerbyrde. Dessuten har mange sammensatte utfordringer både praktisk, juridisk og sosialt, og har behov for at noen tar tak i saken deres og gir dem et pek i riktig retning. Dette gjelder særlig kvinner under soning og voldsutsatte kvinner. Som tidligere nevnt er JURK alene om å tilby hjelp til utforming av søknader om voldsoffererstatning. Dette rettsområdet er komplisert, og sakene vi får inn er svært

⁷ Vi har valgt å unnlate de 18 % av klientene våre som har oppgitt å tjene over kr 400 000 ettersom vi ikke vet hvor øvre inntektsgrense ligger, og de 2 % som ikke har oppgitt inntekt.

⁸ <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/lonnansatt/aar/2016-03-03?fane=tabell&sort=nummer&tabell=258759>

omfattende. Vi opplever i høyeste grad at vi er med på å fylle et udekket rettshjelpsbehov for en svært utsatt gruppe.

En annen gruppe av klienter som vi opplever som sårbare og med et udekket behov for rettshjelp, er kvinner med kort botid i Norge og med manglende norskkunnskaper. Flere av disse kvinnene har spørsmål knyttet til ytelser fra NAV eller andre forvaltningsorgan, eksempelvis UDI. Rettighetene som disse offentlige instansene forvalter er av vital betydning for kvinnene og deres familier, og vårt inntrykk er at samhandlingen med forvaltningsorganene i de fleste tilfellene er svært utfordrende. Forvaltningsorganene henviser i stor grad til informasjon på egne nettsider, eller gir mye og lite tilpasset/relevant informasjon. Dette dekker på ingen måte behovet for informasjon og rettshjelp disse kvinnene har. Som vi så over har våre utenlandske klienter også i gjennomsnitt en lavere inntekt enn våre norske klienter, noe som i mange tilfeller vil forhindre dem i å kjøpe tjenester hos advokat.

For den største delen av klientene våre, som har en inntekt langt under gjennomsnittet på landsbasis, er det selvfølgelig penger som i mange tilfeller forhindrer dem i å søke juridisk hjelp hos eksempelvis advokat. Flere av klientene tjener godt under inntektsgrensen for rett til fri rettshjelp, som i lang tid har vært på kr 246 000. Vi opplever imidlertid at mange av disse klientene har saker som ikke omfattes av områdene i loven, eller at de tidligere har fått hjelp, men at tilbudet ikke har vært tilstrekkelig til å løse tvisten. Sistnevnte er typisk i saker på familierettens område; saker som både kan være juridisk svært kompliserte og med høyt konfliktnivå mellom partene.

JURK og de andre rettshjelptiltakene har gjentatte ganger tatt til orde for at inntektsgrensen for rett til fri rettshjelp er satt for lavt. En lønn på kr 246 000 er en lav lønn. Mange av kvinnene som kontakter oss og som tjener over kr 246 000 har i realiteten få eller ingen frie midler til å engasjere advokat. Dette gjelder særlig kvinner med forsørgerbyrde, høy gjeld og liknende. Når det kun ses på brutto inntekt ved vurderingen av innvilgelse av fri rettshjelp, fører dette til at mange står uten reelle muligheter for å engasjere advokat. Sakstypene som omfattes av ordningen er også alt for snever.

Den store pågangen til JURK og de andre rettshjelptiltakene er et uttrykk for at mange mennesker i Norge har juridiske problemer som ikke dekkes av fri rettshjelp. Disse menneskene har heller ikke en reell mulighet til å kjøpe advokattjenester.

6. Rettighetsinformasjon

6.1. Innledning

Rettighetsinformasjon har lenge vært en stor satsning hos JURK, og arbeidet vårt har de siste årene blitt profesjonalisert og videreutviklet med utgangspunkt i Tina Storsletten Nordstrøm sin forskning om krav til rettighetsinformasjon.⁹ De siste årene har vi også hatt et IMDi-finansiert prosjekt kalt «Jussambassadørene», hvor vi har drevet rettighetsinformasjon etter en «train the trainers»-modell. Også dette innebærer en metodisk videreutvikling av rettighetsinformasjonsarbeidet vårt.

I 2017 har vi holdt omkring 30 foredrag. I tillegg har vi gjennomført 28 ordinære fengselsbesøk, og en del ekstra fengselsbesøk i forbindelse med fengselsundersøkelsen. Vi har også spredt rettighetsinformasjon gjennom to rettspolitiske arbeider: I rød knapparbeidet har vi delt ut røde knapper for å bevisstgjøre om kampen mot vold mot kvinner, og i samboerprosjektet og kjærlighetsuka har vi delt ut samboerkontrakter (særlig blant studenter), for å bevisstgjøre om de økonomiske fallgruvene i samboerskapet. Oppsøkende arbeid er svært kostnadskrevende, både i reiseutgifter og arbeidskapasitet.

I tillegg til vår ordinære foredragsvirksomhet kommer kursingen av Jussambassadørene, og deres videreformidling av denne informasjon til egne kvinnenettverk. Det eksakte antallet kvinner vi når ut til gjennom dette prosjektet er vanskelig å fastslå, men sett hen til antall jussambassadører og størrelsen på nettverkene deres er et sted mellom 800-1000 et realistisk tall. Vi har også bidratt med opplæring og informasjon til ansatte i voksenopplæring og i andre frivillige organisasjoner.

6.2. JURKs metode for rettighetsinformasjon

En av grunnpilarene i alt arbeidet vårt er nært samarbeid med andre. Derfor utvikler vi både foredrag og andre tiltak/prosjekter i tett dialog med ulike fagmiljøer, organisasjoner og representanter for målgruppene.

Vår metode for formidling av rettighetsinformasjon er basert på Tina Nordstrøms arbeid i JURK og hennes forskning ved avdeling for kvinnerett ved Juridisk fakultet, UiO. I forskningen sin sammenholder hun erfaringsmateriale fra JURKs mangeårige arbeid med rettighetsinformasjon, med de kravene til rettighetsinformasjon som kan utledes av FNs menneskerettighetskonvensjoner.

I henhold til forskningen må informasjonen være:

- 1) reelt forståelig,
- 2) reelt tilgjengelig,
- 3) kvalitetssikret, og
- 4) relevant for personen i den situasjonen hun måtte befinne seg i, og at
- 5) statens plikt til å gi rettighetsinformasjon må balanseres opp mot den enkeltes ansvar for selv å innhente informasjon.

JURK sitt rettighetsinformasjonsarbeid oppfyller disse kriteriene på følgende måte:

⁹ ”Minoritetskvinnens rett til rettighetsinformasjon”, publisert i kvinnerettslig skriftserie nr. 81/2009

- 1) For å sikre at informasjonen er forståelig, arbeider vi mye med lett norsk. Vi lager også tegninger og illustrasjoner til foredragene. Dersom språkkunnskapene er dårlige, setter vi ofte folk sammen i grupper etter språk, slik at de kan oversette for hverandre. Vi kan også sende ut ordliste til stedene vi besøker med sentrale ord og begreper, slik at disse kan gjennomgås på forhånd.
- 2) For å sikre at rettighetsinformasjonen er *reelt tilgjengelig*, reiser vi ut på de møteplassene folk befinner seg på: foreninger, voksenopplæringer, krisesentre osv. Vi har som målsetting å ha saksinntak etter hvert foredrag, og på den måte sikre at informasjonen følges opp av mulighet for skreddersydd rettighetsinformasjon og eventuell rettshjelp.
- 3) For å *kvalitetssikre informasjonen* gjennomgår foredragene en grundig faglig sjekk før de holdes. Vi benytter også nettverket vårt, blant annet ved det juridiske fakultet, dersom vi føler at det er behov for det. Vi har jevnlig evalueringer og revisjoner av foredragene våre.
- 4) For å *sikre at informasjonen er relevant*, er vi i stadig dialog med brukergruppene og kontaktpersoner. Vi legger stor vekt på dialog med tilhørerne under foredragene, og kartlegger hvilke spørsmål som stilles. Vi innhenter også systematiske evalueringer fra kontaktpersoner etter hvert foredrag, i tillegg til at vi gjør en egnevaluering.
- 5) Vi arbeider ut fra *prinsippet om hjelp til selvhjelp*, og gir mye informasjon om hvor man kan finne mer informasjon.

6.3 Vår foredragsvirksomhet

6.3.1 Bakgrunn, målgruppe og evaluering

JURK har i en årrekke drevet systematisk oppsøkende virksomhet, særlig overfor kvinner med minoritetsbakgrunn. Andre grupper vi særlig søker å nå er kvinner i fengsel og voldsutsatte kvinner. Målet har vært å nå disse kvinnegruppene med samme tilbud som vi har til resten av landets kvinner; gratis juridisk rådgivning, forebyggende og rettsopplysende arbeid og rettspolitisk engasjement.

Mange minoritetskvinner har et stort udekket behov for informasjon om rettigheter og plikter i det norske samfunn. Vi ser imidlertid at gruppen "minoritetskvinner" er svært sammensatt, og at vi har behov for et omfattende samarbeid med kvinnene selv og deres ressurspersoner for å kunne gi dem den informasjon de trenger mest. Som en følge av dette startet vi i 2012 et pilotprosjekt med mer målrettet informasjon mot ulike grupper innvandrerkvinner gjennom et «train the trainers»-opplegg kalt «Jussambassadørene». Se mer informasjon om jussambassadørene under pkt 6.4.

Av evalueringene vi mottar får vi gode tilbakemeldinger på vår evne til toveis kommunikasjon, at foredragene er pedagogiske og tilpasset målgruppene, og at temaene

som tas opp er relevante. Som tidligere nevnt, etterstreber vi å avholde saksmottak i etterkant av foredragene våre. På den måten kan kvinnene som ønsker det få meldt inn sin sak til JURK. Sakene tas med til kontoret og behandles etter våre ordinære saksbehandlingsrutiner. Mange kvinner vil få svar på spørsmålene sine under selve foredraget. Det er først og fremst i tilfeller hvor det er kvinner som sitter igjen med mer kompliserte saker hvor det er nødvendig å undersøke det juridiske eller innhente mer konkret informasjon for akkurat hennes situasjon, at det vil være nødvendig å behandle dette som en sak. Det kan også være fordi spørsmålet er av sensitiv karakter, eller at kvinnen har behov for partsrepresentasjon.

Kombinasjonen informasjon og saksmottak er en god måte å nå mange kvinner på, siden dette senker terskelen for å søke hjelp med egen sak. Vi får tilbakemeldinger fra innvandremiljøene på at det i tillegg er et stort behov for kompetanseheving hos ressurspersoner i disse miljøene som allerede formidler mye juss og informasjon om det norske samfunnet på morsmålet. Dette er bakgrunnen for Jussambassadør-prosjektet.

6.3.2 Innføring i norsk rett

Siden 2005 har vi holdt foredrag for innvandrerkvinner om sentrale rettigheter og plikter i Norge. Foredraget dreier seg om rettigheter knyttet til ekteskap, opphold i Norge, barn, fri rettshjelp samt vold og mishandling. Opplæringen er blant annet holdt på voksenopplæringscentre, kvinnekafeer og frivilligsentraler.

Kvinnene vi har møtt er fra mange forskjellige land og varierende botid i Norge. Språkkunnskapene er også veldig varierende, noe som er utfordrende.

I desember 2010 holdt vi vårt første skoleprosjekt for menn – i en separat gruppe. Foredraget hadde samme innhold – i tillegg til et fokus på reell likestilling mellom kjønnene. For å gi kvinnene reell mulighet til likestilling er det helt vesentlig at mennene kan være støttespillere og ikke motstandere, og JURK innser at vi også har et ansvar i denne sammenheng. Vi tilbyr derfor i noen grad foredrag for menn. Vi prioriterer likevel først og fremst kvinner, og dersom det skal holdes foredrag for både kvinner og menn velger vi helst å dele gruppene opp dersom det er mulig. Vi merker særlig på de delene av foredragene som handler om rettigheter i ekteskap, vold og mishandling, at kvinnene spør og deltar mer dersom det er rene kvinnegrupper. Dette må vi også ta hensyn til.

6.3.3 Arbeids- og diskrimineringsrett

Foredraget som omhandler diskriminering ble startet i samarbeid mellom Avdeling for kvinnerett, barnerett, likestillings- og diskrimineringsrett (KVIBALD) ved UiO, cand.jur.

Tina Nordstrøm og professor Anne Hellum i 2010. Sammen utarbeidet disse et rettighetsinformasjonsprogram om diskrimineringsrett som skulle holdes for innvandrerkvinner.

Da det var vanskelig å få booket tilstrekkelig mange foredrag med temaene diskrimineringsrett, vold og mishandling, ble foredraget omarbeidet i 2011. Modulen som omhandlet diskriminering, trakassering og rasisme ble stående, mens modulen som omhandlet vold og mishandling ble erstattet med arbeidsrett. Bakgrunnen for endringen var å gjøre foredraget mer attraktivt og å utvide foredraget innen temaer som tilhørergruppen selv har etterspurt. Modulen som omhandler vold og mishandling er fortsatt med i JURKs andre rettighetsinformasjonsprosjekt, innføring i norsk rett.

Etter omleggingen ble foredraget noe lengre, og tar nå omtrent 2x45 minutter. Om det i fremtiden skulle finnes midler, er det et ønske å lage et arbeidshefte tilhørende foredraget, som kan anvendes for eksempel i voksenopplæringsklasser som repetisjon. Vi har et slikt arbeidshefte til innføring i norsk rett-foredraget.

6.3.4 Husleierett

I 2014 ble det utviklet et nytt foredrag. Dette kom til etter at en av våre rettspolitiske arbeidsgrupper var i kontakt med Kirkens Bymisjon angående problematikken med innvandrerkvinneres svekkede muligheter på leiemarkedet. Kirkens Bymisjon holder allerede kurs for minoritetskvinner i samarbeid med Skanska, hvor det gis opplæring i hvordan ting fungerer i moderne, norske boliger, og hvilket vedlikehold som forventes av leietakere. De juridiske sidene ved leieforholdet var ikke behandlet i dette foredraget, og Kirkens Bymisjon og JURK ble enige om at JURK skulle utarbeide et foredrag om de viktigste reglene som gjelder i et leieforhold. JURKs bolig- og utlendingsrettsgruppe lagde dette foredraget, og det fungerte svært godt. Etter å ha holdt foredraget noen ganger, besluttet vi at dette skulle inngå som et av de faste foredragene vi tilbyr.

6.3.5 Foredrag for kvinnelige innsatte

Vi opplever at det er et stort behov for rettighetsinformasjon og konkret rådgivning overfor innsatte. Kvinner i fengsel er en minoritet blant innsatte i Norge, og møter andre problemer enn menn i straffeapparatet. Dette kan typisk dreie seg om problemer om samvær med barn man har hatt boende fast hos seg, eller graviditet og funksjonshemming i fengsel. Vi får også inn mange spørsmål om straffegjennomføring; herunder særlig telefontid og tolk, gjeld, vold

og mishandling. Vi har erfart at gjeld er et gjennomgående problem for innsatte, og at hjelpeapparatet er svekket på dette punktet.

I 2016 har vi hatt et særlig fokus på kvinnelige innsatte. Vi har som tidligere nevnt gjort en ekstra stor innsats gjennom vårt oppsøkende arbeid og har vært på faste besøk i samtlige kvinne fengsel i Norge. Mange av den kvinnelige fangepopulasjonen har bakgrunn med vold og mishandling. Med midler fra blant annet Justis og beredskapsdepartementet, har vi holdt foredraget "vold i familien" for de innsatte. Dette har fungert svært bra og vi opplever at foredraget og tematikken var relevant for tilhørerne.

Under de fleste fengselsbesøkene JURK gjør, holdes det et kort informasjonsforedrag og vises film før saksmottak avholdes. Dette er med på å gi de innsatte nyttig informasjon også utover de spørsmålene de måtte ha i konkrete saker.

6.3.5 Vold i familien

Foredraget som heter «Vold i familien», ble første gang utviklet til Jussambassadørprosjektet. Det var et svært vellykket foredrag, og året etter søkte vi midler fra Justis til å gjennomføre enda flere foredrag til andre grupper. Det inngår nå som en del av vår faste foredragsmeny, og bestilles jevnlig. Det tar for seg temaer som hva som regnes som vold, vold i nære relasjoner og vold mot barn. Hjelpeapparatet er grundig behandlet, både politi, krisesentre og barnevern.

6.3.6 Voldtektsprosjektet

Som del av det rettspolitiske arbeidet i voldtektsprosjektet, er det utarbeidet et foredrag om voldtekt, som holdes blant ungdommer. Vi får gode tilbakemeldinger på foredraget, og har også valgt å holde en del foredrag sammen med Sanitetskvinnene, som har et liknende prosjekt. Vi mener at forebygging og opplæring er helt essensielt for å bekjempe seksuell vold.

6.4. Jussambassadørene – et prosjekt finansiert av IMDi

I oktober 2012 avholdt vi en idédugnad for å kartlegge hvordan et «train the trainers»-opplegg for ressurspersoner i innvandremiljøene bør se ut. Vi laget en internrapport og avholdt pilotseminarer med andre informasjonsaktører.

JURK mottok midler fra IMDi i 2013 til å videreutvikle Jussambassadørprosjektet. Temaet ble satt til lover og regler om foreldres ansvar for barn, inkludert informasjon om barnevernet.

Målgruppen for prosjektet er kvinner som har kommet til Norge gjennom familieinnvandring med andre enn flyktninger, og som derfor ikke har tilgang på introduksjonsordningen. De to største gruppene i denne kategorien er i følge SSB polske og thailandske kvinner, så vi valgte å fokusere på disse. Vi utarbeidet fullt kursmateriell som Jussambassadørene selv kan anvende til å kurse kvinner i sine nettverk, og avholdt en seminarhelg hvor Jussambassadørene fikk opplæring i bruken av dette materialet. Prosjektet har vært svært vellykket.

I 2014 mottok vi igjen midler fra IMDi, til å videreutvikle og forbedre prosjektet. Vi reiste da på besøk til flere av Jussambassadørene for oppfølging av dem og deres nettverk. Her fikk vi se hvordan Jussambassadørene organiserte seg og arbeidet sitt. Det var en gledelig overraskelse å se at prosjektet fungerte utover all forventning. I tillegg til å holde foredraget vi har utarbeidet til dem, har flere Jussambassadører arrangert temakvelder for sine kvinnenettverk der de inviterer representanter fra ulike offentlige instanser til å drive ytterligere kursing. Dette er ideer de har fått med seg fra skoleringen og opplegget som ble gjort av JURK under opplæringshelgen.

I årene etter har Jussambassadør-prosjektet foregått etter samme formel. Vi samler Jussambassadørene til en seminarhelg i Oslo. Der får de opplæring i ett tema de har vært med å velge ut. Til foredraget hører det med standardiserte Power point-presentasjoner og brosjyrer. Etter seminarhelgen sprer Jussambassadørene informasjonen vider i sine kvinnenetterverk, gjennom å holde de standardiserte foredragene og dele ut materiell.

Temaet for Jussambassadør-prosjektet i 2017 var «Gjeld, økonomi og økonomisk vold». Vi fikk tilbakemeldinger på at det var et veldig nyttig tema. Vi fikk en noe mindre tildeling fra IMDi dette året, 350 000. Vi kuttet derfor ut å reise til utvalgte Jussambassadører for oppfølging i år. Vi måtte også bruke mer av egne midler på å gjennomføre prosjektet. På sikt må vi vurdere å skalere ned prosjektet dersom vi fortsetter å få lavere tilskudd. Vi håper det ikke blir nødvendig, da vi ser at dette er et prosjekt som når svært mange kvinner vi ellers ville hatt vansker med å nå frem til.

6. Rettspolitisk arbeid

Det rettspolitiske arbeidet drives ut i fra de erfaringer vi får gjennom den konkrete saksbehandlingen. Vi arbeider for å få frem kvinneperspektivet – da vi ser at dette i mange tilfeller er fraværende eller svakt.

Det rettspolitiske arbeidet ivaretas blant annet gjennom utarbeidelse av høringsuttalelser til nye lovforslag, påvirkning av offentlige instanser, lobbymøter på Stortinget, deltakelse i samfunnsdebatten ved foredrag, avisinnlegg, radioprogram m.m.

Alle ansatte på JURK bidrar i det rettspolitiske arbeidet.

6.1 Rapporter

I 2015 startet arbeidet med forberedelse av en ny rapport om forholdene for kvinnelige innsatte i norske fengsler. Dette på bakgrunn av våre erfaringer i saksbehandlingen, der vi ser at kvinnelige innsattes tilbud når det gjelder blant annet utdanning- og fritidstilbud er vesentlig dårligere enn det for menn. I forberedelsesfasen her, har vi blant annet vært i kontakt med LDO og Sivilombudsmannen. Intervjuer med kvinnelige innsatte ble ferdigstilt i 2017, og arbeidet med å skrive rapporten satte i gang. Det er tidligere saksbehandler på VOF, Åshild Marie Vige, som skriver rapporten. Hun bruker også tallmaterialet fra undersøkelsen til å skrive masteroppgave om samme tema. Masteroppgaven og rapporten forventes ferdigstilt omkring sommeren 2018.

6.2 Høringer/Innspill til offentlige utvalg

Erfaringer JURK får gjennom saksbehandling og rettighetsinformasjonsarbeid brukes aktivt i hørings svar og innspill til offentlige utvalg. I 2017 skrev vi deltok vi i 10 skriftlige høringsprosesser:

- 24.01.17 Asha, Ingrid og Maria G hadde et møte med Hilde Rakvaag hos Barneombudet i forbindelse med høringsuttale til ny barnevernlov.
- Mathilde og Baran skrev hørings svar vedr. innstramminger i unntaket for inntektskrav i familieinnvandringssaker for flyktninger den 08.02.2017
- Emilie og Guro skrev hørings svar vedrørende forslag om ny voldsskadeerstatningslov den 28.02.17
- Åshild, Jenny Marie og Maria L skrev hørings svar vedrørende forslag om heving maksimalstraffenivået og oppreisningsansvar for flere skadevoldere den 20.03.17
- Anne og Guro skrev hørings svar vedrørende forslag til forskrift om god kredittmarkedsføring den 22.03.17
- Jenny Marie og Camilla skrev hørings svar til forslag til forenklinger i regelverket om foreldrepenger, 23.05.17.

- Camilla og Jenny Marie skrev hørings svar til forslag til ny reform om folketrygdens ytelse til etterlatte, 01.06.17.
- 28.09.17 – Åse og Anniken skrev hørings svar til forslag om endringer i arbeidsmiljøloven angående fast ansettelse, midlertidig ansettelse i bemanningsforetak og innleie fra bemanningsforetak.
- 29.09.17 – Anniken, Lene, Jenny og Frøydis skrev hørings svar til NOU 2017:6 om offentlig støtte til barnefamiliene.
- 26.10.17 – Åse og Maria skrev hørings svar til forslag om endringer i arbeidsmiljøloven om deltidsansattes fortrinnsrett.

Vi var også i fem muntlige høringer:

- Anne, Åshild og Guro deltok på muntlig høringsmøte i Justisdepartementet om forslag til forskrift om god kredittmarkedsføring den 16.03.17.
- Hanna, Camilla og Jenny Marie deltok på muntlig høringsmøte i familie- og kulturkomiteén om forslag til ny likestillings- og diskrimineringslov og lov om håndhevingsapparatet 09.05.17.
- Vilde og Emilie deltok på muntlig høring om forslag til statsbudsjett for 2018 i finanskomiteen i Stortinget 24.10.17.
- Vilde og Emilie deltok på muntlig høring om forslag til statsbudsjett for 2018 i justiskomiteen i Stortinget 24.10.17.
- Frøydis og Vilde deltok på høring i Oslo kommune om budsjettet for 2018 den 31.10.17.

6.3 FNs menneskerettighetskonvensjoner

CEDAW – skyggerapportering

Hanna har vært to dager hos FOKUS og arbeidet med skyggerapporten. Vi er nå i en innspurtsfase. Utkastet er sendt ut til alle organisasjonene som er med på rapporten. Det avholdes møte hos FOKUS 13.02.17 der organisasjonene kan komme med innspill til utkastet.

- 01.11.17 LDO og NIM hadde åpent møte om temaer knyttet til den innsendte rapporten. BLD var også tilstede. Praktisk koordinering til Geneve. Vilde, Mathilde, Mona R og Frøydis var der.
- Mona R, Mathilde og Vilde representerte JURK i Geneve 5. – 7. november 2017. Etter samtale med JURK på det uformelle lunsjmøtet, stilte

kvinnediskrimineringskomiteen representantene fra norske myndigheter spørsmål om blant annet kutt i fri rettshjelp, samboeres rettigheter, seksuell trakassering, graviditetsdiskriminering og kvinner i fengsel og mishandlingsbestemmelsen i utlendingsloven.

6.4 Rettspolitiske prosjekter

I tillegg til saksbehandlingsgruppene, deltar alle medarbeiderne i JURK i ulike rettspolitiske prosjekter. Det er stort rom for den enkelte saksbehandler til å påvirke hvilke prosjekter vi til enhver tid skal ha. Som nevnt tidligere, er det erfaringer fra saksbehandlingen som danner grunnlag for JURKs rettspolitiske engasjement. Det betyr at dersom vi opplever generelle mangler i gjeldende rett, eller at rettsregler kommer uheldig ut for våre klienter, kan vi starte nye rettspolitiske prosjekter. Målet med dette arbeidet er å belyse problemer, samt skape endring til det beste for våre klienter. Vi mener at dette arbeidet er både viktig og dessuten kostnadseffektivt, da målet er at færre skal ha behov for rettshjelp i snever forstand.

6.4.1 Samboerprosjektet

Samboerprosjektet har i 2017 ferdigstilt lovforslaget om samboerlov, og har arbeidet mye med rettighetsinformasjon (se også «Kjærlighetsuka», som er en del av samboerprosjektets arbeid).

6.4.2 «Rød knapp»-kampanjen STOPP VOLD MOT KVINNER

JURK samarbeider med Islamsk Råd, Norske kvinners sanitetsforening, Reform, Virke, Krisesentersekretariatet og Den norske kirke i Rød knapp-kampanjen. Målet er at vold mot kvinner elimineres og vi jobber for nulltoleranse for vold mot kvinner.

Organisasjonene opprettet en kampanje kalt «Rød knapp»-kampanjen hvor vi har fått laget pins med røde knapper. Rødfargen skal være et blikkfang og symbolisere «kjærlighet» og «STOPP», og de fire hullene representerer kunnskapshull som vi har behov for å tette. Disse fire hullene er voldsutsattes rettigheter, forskning, hjelpetilbud og forebygging. Knappene deles ut én gang i måneden – og til nå har den blitt delt ut ved Nationalteatret den 25. hver måned (Den internasjonale dagen for avskaffelse av vold mot kvinner er den 25. november).

Kampanjen har også i 2017 arrangert en faglig halvdagskonferanse den 25. november på Litteraturhuset.

6.4.3 Seksuell trakassering

JURK har arbeidet rettspolitisk mot seksuell trakassering i en årrekke, men ofte opplevd vansker med å bli hørt. I 2017, med #metoo, endret dette seg. Plutselig snakket alle om seksuell trakassering, og vi har vært opptatt med å følge debatten og å bidra med vår erfaring.

Seksuell trakasseringsgruppa har dermed deltatt mye i den offentlige debatten, og i en rekke møter med ulike aktører. JURK har også vært med å initiere en undersøkelse om seksuell trakassering blant jurister, som Juristforbundet gjennomfører som en medlemsundersøkelse i januar/februar 2018.

6.4.4 Menneskehandel/migrasjon

Denne prosjektgruppa ble opprettet i 2015, og har siden hatt ansvaret for JURKs rettspolitiske arbeid med menneskehandel og migrasjonsrelaterte problemer. Gruppa har særlig fokusert på au pair og prostitusjon. En av gruppas viktigste oppgaver er å holde seg oppdatert på disse temaene, og å være en kunnskapbank. I 2017 arrangerte gruppa et internt kurs med Ida Elin Kock fra Pro-senteret, om ulike modeller for lovregulering av prostitusjon.

6.4.5 Voldtektsprosjektet

JURK har gjennom prosjektet holdt foredrag på skoler og samarbeidet med andre aktører som også arbeider forebyggende mot voldtekt, som Reform og Sanitetskvinnene. JURK er tydelige på at vi ønsker et større fokus på holdningsarbeid og forebygging. Derfor retter vi arbeidet mot ungdom.

6.4.6 Fængselsprosjektet

Fængselsprosjektet startet i 2015, og skal ende i en ny rapport om kvinners soningsforhold. I 2017 har det blitt gjennomført datainnsamling ved alle fængsler med kvinnelige innsatte, og skrivingen av rapport er igangsatt.

7. Internasjonalt arbeid

Gjennom JURKs medlemskap i FOKUS – Forum for kvinner og utviklingsspørsmål - mottar vi prosjektstøtte til vårt samarbeid med kvinneorganisasjoner i Tanzania og Guatemala. Hvert år bidrar JURK på denne måten med økonomisk støtte til viktige rettshjelpsorganisasjoner, og er dermed med på å sikre rettighetene til kvinner også i andre deler av verden.

Gjennom prosjektsamarbeidet har JURK og samarbeidsorganisasjonene kunnet dele informasjon og erfaringer om hvordan man kan nå ut til sårbare grupper med et udekket rettshjelpsbehov. Blant annet har ansatte hos JURK vært på årlige prosjektreiser til Guatemala og Tanzania, hvor vi har fått mer inngående kjennskap til hverandres arbeidsmetoder og interne organisering. Prosjektene har også gitt jusstudenter som jobber i JURK en viktig innsikt i hvilke utfordringer som møter kvinner og jenter i andre land, og hvordan man ved hjelp av juridiske virkemidler kan sørge for at disse gruppene for realisert sine grunnleggende rettigheter.

Fra og med 01.01.2018 utfases og avsluttes prosjektsamarbeidene med MTM i Guatemala og med KWIECO i Tanzania. Årsaken til dette er at JURK sitt styre har konkludert med at det fremover ikke vil være økonomisk forsvarlig for JURK å støtte prosjektene økonomisk. For at JURK skal motta økonomisk støtte til prosjektene fra Norad via FOKUS, er det et krav at vi betaler 10 % av det tildelte beløpet med egne midler (egenandelen). I løpet av 2017 har det blitt tydelig for JURK at vi fremover ikke vil klare å innhente tilstrekkelige midler til å dekke dette beløpet.

I juni 2017 sa derfor JURK opp avtalen om prosjektsamarbeid med FOKUS. Oppsigelsen innebærer at samarbeidet avsluttes fra og med 01.01.2018. JURK skal likevel ha ansvar for å innhente og kvalitetssikre resultatrapport og økonomisk rapport fra partnerorganisasjonene for 2017. JURK og FOKUS er dessuten i dialog om å fortsette et faglig samarbeid mellom JURK, MTM og KWIECO i 2018 og 2019.

FOKUS vil ta over den økonomiske forvaltningen og ansvaret for prosjektene i 2018, og de skal bistå prosjektene med redusert støtte dette året. At JURK trer ut av avtalen får likevel store konsekvenser for våre samarbeidspartnere. Dette er fordi den økonomiske støtten som organisasjonene har mottatt fra oss, har vært en svært viktig del av deres inntektsgrunnlag.

MTM opplyser blant annet at de har måttet si opp to av tre advokater som er ansatt hos dem. I tillegg risikerer de administrative og strafferettslige sanksjoner dersom de avslutter allerede påbegynte straffesaker. Derfor ser de seg nødt til å fortsette arbeidet med alle sakene, på

tross av færre ansatte og ressurser. I tillegg betyr reduksjonen i støtte at de ikke kan påta seg nye saker, som igjen betyr at færre kvinner og barn som er utsatt for overgrep i Guatemala får den bistanden de har behov for.

Mujeres Transformando el Mundo (MTM)

JURK har samarbeidet med den guatemalske organisasjonen Mujeres Transformando el Mundo (MTM) siden 2010. MTM har som formål å gi et helhetlig hjelpetilbud til barn, ungdom og kvinner som har blitt utsatt for overgrep og seksuell vold. De tilbyr både juridisk, psykologisk og psykososial bistand til sine klienter.

Blant annet representerer MTM enkeltklienter overfor domstolene, og gir dem psykologisk støtte både før, under og etter en rettsak. I mange av sakene representerer MTM jenter helt ned i 10-12 årsalderen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep av personer som de er i nær familie med. I tillegg til dette gir MTM rettighetsinformasjon til kvinner og jenter, slik at de selv kan hevde sin rett ovenfor offentlige myndigheter og private parter.

Som en følge av Guatemalas strenge lovforbud mot abort blir mange av jentene som MTM bistår, nødt til å bære fram et barn de har fått som følge av et seksuelt overgrep. Rettspolitisk jobber MTM derfor for å sikre disse jentene rett til å bestemme over sin egen kropp og rett til en verdig oppreisning. I 2017 har MTM blant annet arbeidet med et lovforslag, som sier at jenter i alderen 10 – 14 år skal få abort dersom det er fare for deres fysiske eller psykiske helse. Det gjenstår å se om MTM får gjennomslag for sitt forslag.

Kilimanjaro Women Information Exchange and Consultancy Organization (KWIECO)

KWIECOs overordnede mål er å oppnå et samfunn som respekterer menneskerettighetene og marginaliserte gruppers rett til likestilling. Dette gjør de gjennom å dele kunnskap om rettigheter, gi tilgang til juridiske og økonomiske tjenester til sårbare grupper, og ved å drive lobbyvirksomhet for endring. JURK har samarbeidet med KWIECO siden 2004.

Hovedkontoret til KWIECO ligger i Moshi, administrasjonssenteret i Kilimanjaro-regionen, og herfra arbeides det i hele regionen for å bedre rettsstillingen for marginaliserte grupper. I denne regionen og i Tanzania forøvrig er det er stor mangel på retts hjelp, og folk flest har ikke ressurser til å ivareta egen rettsikkerhet. Organisasjonen tilbyr hjelp til både barn, kvinner og menn. Sakene omhandler ofte voldsproblematikk, eiendomsrettigheter, arverettigheter og barns rettigheter.

KWIECOs arbeid vitner om at det er et stort behov for å gi beskyttelse til kvinner og

barn som utsettes for vold. Som et konkret tiltak for å avhjelpe voldsproblematikken i sin region, har KWIECO opprettet et krisesenter etter inspirasjon fra Norge. Videre holder de jevnlig kurs i seksuelle og reproduktive rettigheter, spesielt rettet mot unge menn og kvinner.

Ved siden av å gi juridisk rådgivning til flere tusen mennesker, samt at de har bistått i 37 rettsaker, har de per 01.10.17 blant annet gitt opplæring til 280 representanter fra lokale myndigheter i temaene menneskerettigheter og likestilling og seksuell reproduktiv helse. KWIECO har i løpet av 2017 gjennomført sju rettighetsinformasjon-kampanjer, hvor ca. 3 500 mennesker deltok. Temaene det ble informert om var vold i nære relasjoner, eiendomsrett, barnebidrag, og familie- og arverett. KWIECO observerte at kvinners åpenhet om deres rettslige problemer har blitt bedre og at dette blant annet kan skyldes arbeidet KWIECO har lagt ned for å bedre kunnskap hos menneskerettighetskomiteer, politi og sosialarbeidere i regionen.

Utover dette har de også hatt en rekke med radiosesjoner om vold i nære relasjoner, deltatt i et TV-program og delt ut over 6000 brosjyrer med tilrettelagt rettighetsinformasjon. De har hatt jevnlig møter med menneskerettighetskomiteer i regionen, og bistått komiteene med å gi hjelp i saker om vold, skilsmisse og barnebidrag. Menneskerettighetskomiteene melder at kvinner i større grad ønsker å lære mer om sine rettigheter.

For KWIECO har 2017 vært et krevende år. Samtidig som forespørselen etter deres tjenester øker og de stadig har fått henvendelser fra mennesker langt utenfor Kilimanjaro-regionen, sliter de med å skaffe nye donorer. JURK har vært KWIECOs desidert største donor i flere år, og har bidratt til majoriteten av deres driftsinnskudd. Dette gjør at KWIECO må avvikle flere av sine programmer i 2018. På grunn av den reduserte støtten fra FOKUS kan de i noen grad fortsette med juridisk rådgivning og bistand i rettstvister i 2018.

7. Økonomi

7.1 Årsregnskap for 2017

JURK endte med et underskudd på 109 024 kr for 2017. Underskuddet skyldes to forhold. For det første fikk vi i 2015 ett tilskudd i forbindelse med flytting til nye kontorlokaler. Vi valgte å spre bruken av disse ut over flere år, da vår økonomi varierer mye fra år til år. I 2017 valgte vi å bruke opp det siste av disse midlene på blant annet kontormøblement. Den andre delen av underskuddet skyldtes at vi mottok en lavere støtte til vårt IMDi-prosjekt enn forventet. Vi valgte likevel å bruke noe av vår egenkapital på å gjennomføre prosjektet, da vi anser dette for å være et viktig prosjekt som gir stort utbytte for målgruppen. Det er ikke en permanent løsning for oss for å finansiere dette prosjektet på sikt, men i 2017 så vi at det var en mulig løsning. Vi har fått oppjustert tilskuddet igjen i 2018, og håper det vil holde seg på et høyere nivå på sikt.

Årsrapport 2017

Juridisk Rådgivning for Kvinner
Organisasjonsnr. 971 486 201

Innhold:

Årsberetning
Resultatregnskap
Balanse
Noter

Resultatregnskap pr 31.12.
Juridisk Rådgivning for Kvinner

	Note	Regnskap 2017	Regnskap 2016
Driftsinntekter			
Annen driftsinntekt		7 786 494	7 347 136
Sum driftsinntekter		7 786 494	7 347 136
Driftskostnader			
Lønnskostnad		4 094 956	3 837 705
Avskrivning på varige driftsmidler og immaterielle eiendler	3	6 146	5 297
Annen driftskostnad		3 799 606	3 553 877
Sum driftskostnader		7 900 707	7 396 879
Driftsresultat		-114 213	-49 743
Finansposter			
Annen finansinntekt		7 464	2 441
Annen finanskostnad		2 274	189
Netto finansposter		5 189	2 251
Ordinært resultat før skattekostnad		-109 024	-47 492
Skattekostnad på ordinært resultat			
Ordinært resultat		-109 024	-47 492
Ekstraordinære poster			
Årsresultat		-109 024	-47 492
Overføringer og disponeringer			
Overført annen egenkapital		-109 024	-47 492
Sum overføringer og disponeringer		-109 024	-47 492

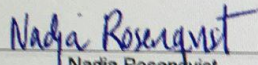
Balanse pr 31.12.
Juridisk Rådgivning for Kvinner

	Note	Regnskap 2017	Regnskap 2016
Anleggsmidler			
Driftsløsøre, inventar, verktøy, kontormaskiner og lignende		46 355	21 945
Sum varige driftsmidler	3	46 355	21 945
Sum anleggsmidler		46 355	21 945
Omløpsmidler			
Kundefordringer		6 491	
Andre fordringer		54 513	21 857
Andre fordringer med avsetning for tap			11 072
Sum fordringer		61 004	32 929
Bankinnskudd, kontanter og lignende		1 977 603	2 183 196
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende		1 977 603	2 183 196
Sum omløpsmidler		2 038 607	2 216 125
Sum eiendeler		2 084 962	2 238 070

Balanse pr 31.12.
Juridisk Rådgivning for Kvinner

	Note	Regnskap 2017	Regnskap 2016
Egenkapital			
Annen egenkapital		1 167 836	1 276 861
Sum opptjent egenkapital		1 167 836	1 276 861
Sum egenkapital		1 167 836	1 276 861
Gjeld			
Leverandørgjeld		215 741	38 472
Skyldige offentlige avgifter		244 183	183 392
Annen kortsiktig gjeld		457 201	739 345
Sum kortsiktig gjeld		917 126	961 210
Sum gjeld		917 126	961 210
Sum egenkapital og gjeld		2 084 962	2 238 070

Oslo 31.12.2017/10.04.2018
Juridisk Rådgivning for Kvinner

Nadja Rosenqvist
Styreleder

+

Note 1 - Bankinnskudd

Bundne skattetrekkmidler innestående pr 31.12.	106 462
Skyldig skattetrekk pr 31.12	-106 859
<i>Manglende beløp pr 31.12</i>	<i>-397</i>

Manglende beløp er inndekket i 2018 ved at det er innbetalt kr 500,- den 15.1.2018.

Note 2 - Lønnskostnader mv.

	2017	2016
Lønnskostnader	3 518 576	3 288 694
Arbeidsgiveravgift	500 504	466 749
Pensjonskostnader	21 250	19 036
Andre ytelser	0	0
Sum	4 040 330	3 774 479

Selskapet har sysselsatt 15 årsverk i regnskapsåret.

Ytelser til ledende personer

	Lønn
Daglig leder 1.1 - 31.10	363922
Daglig leder fra 1.11 - 31.12	79116
Sum	443 038

Opplysning om obligatorisk tjenstepensjon

Foretaket er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon, og det er etablert ordning som oppfyller kravene i DnB.

Revisor

	2017	2016
Kostnadsført til revisjon	28 125	25 000
Kostnadsført for andre tjenester	0	0
Sum	28 125	25 000

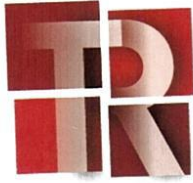
Beløpene er angitt inklusiv merverdiavgift.

Note 3 - Varige driftsmidler

	Driftsløsøre, inventar, verktøy mv.	Sum
Anskaffelseskostnad 01.01.17	27 243	27 243
Tilgang kjøpte driftsmidler	30 556	30 556
Avgang realiserede driftsmidler	0	0
Anskaffelseskostnad 31.12.17	57 799	57 799
Akkumulerte avskrivninger 31.12.17	-11 443	-11 443
Akkumulerte nedskr. 31.12.17	0	0
Akk. reverserte nedskr. 31.12.17	0	0
Balanseført verdi 31.12.17	46 356	46 356
Årets avskrivninger	6 146	6 146
Økonomisk levetid	3-5 år	
Avskrivningssats	0-20%	
Avskrivningsplan	lineær	
Endret avskrivningsplan i året	Nei	

Note 4 - Egenkapital

	Aksjekapital	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 31.12.2016		1 276 861	1 276 861
Prinsippendringer og korrigeringer			
Egenkapital 01.01.2017		1 276 861	1 276 861
Årsresultat		-109 024	-109 024
Ordinært utbytte			
Andre endringer			
Egenkapital 31.12.2017		1 167 837	1 167 837

Total
Revisjon DA

Kongensgate 21, 4. etg.
1530 Moss
Tlf. 69 20 42 40
post@totalrevisjon.no
www.totalrevisjon.no

JURK

Arbinsgate 7

0253 Oslo

Att: daglig leder

Regnskapet 2016 - Juridisk Rådgivning for Kvinner (JURK)

Vi har foretatt en begrenset gjennomgang av hovedregnskapet til JURK pr 31.12. 2016 , som viser ett underskudd på kr. 45 341,-.

Regnskapet består av resultatregnskap, balanse og noter.

Regnskapet er ivaretatt av autorisert regnskapsfører; Vekstra Elevrum SA v/ Demir Ligonja .

Vår oppfatning er at regnskapet er ivaretatt og avstemt på en tilfredstillende måte, og er i samsvar med gjeldene lover og forskrifter.

Innberetningspliktige lønnsforhold er tilfredstillende ivaretatt og avstemt mot regnskapet.

Dette til orientering

Moss, den 21 mars 2017

Med vennlig hilsen

Total Revisjon DA

Ole-Petter Brevold

Medlemmer av revisorforeningen:

Randi Anette Klemsdal, Inger Johanne Roer Andersen, Ole-Petter Brevold

7.2 Bidragsyterne våre i 2017

Stor takk til bidragsyterne våre i 2017:

Driftstilskudd og prosjekttilskudd	Beløp i kr
FOKUS/NORAD	2 703 118,50
Oslo kommune	650 000
Studieforbundet solidaritet	58 480
Kilden Kjønnforskning	2 000
Juristforbundet	85 000
Velferdstinget Oslo/Akershus	150 000
IMDI	350 000
Justis- og beredskapsdepartementet	3 597 700
Den Norske Advokatforeningen	20 000
Zonta Oslo	8 000
Bergersen-stiftelsen	200 000

I tillegg til disse direkte bidragene har vi også mottatt en del annen indirekte økonomisk støtte. Universitetet i Oslo har også i år betalt for våre lokaler, strøm, telefon og postgang. Universitetet har også gitt oss betydelig hjelp i forbindelse med flytting til Skippergata og planlegging av dette. Universitets støtte er av helt avgjørende betydning for vår eksistens.

Det bemerkes at JURKs internasjonale prosjekter er finansiert gjennom NORAD og FOKUS. Midlene vi får går i all hovedsak videre til ekstern partner i hhv Guatemala og Tanzania.